

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE. NR. 1. FEBRUAR 2008

lev
bladet

57. ÅRGANG

Gavnlig træning med **MOVE**

... side 12

Annonce

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Forældre, der passer deres udviklingshæmmede barn selv, må ikke lades i stikken
- 6 Medicinering**
 - Styr på medicinen på gammelt bosted
 - Mangel på psykiatere kan betyde overmedicinering
- 10 Kampen mod omsorgssvigt**
 - Status på, hvad politikere og andre har gang i
- 12 MOVE-metoden** – Man kan godt lære at gå, før man kan kravle
- 17 Konference om psykologi og udviklingshæmning**
- 20 "Hey, det handler om kærlighed"**
 - Et teaterprojekt i seksualoplysningens tjeneste
- 25 Bliv klogere - LEVs bogudsalg**
- 26 Uduelig og ubrugelig**
 - Anmeldelse af Birgit Kirkebæks nye bog
- 31 Ny arvelov** – Skal du ændre i dit testamente?
- 33 Debatten** – Grov forskelsbehandling af børn med handicap
- 34 Kursus i sex og følelser** – Kan man købe kærlighed?
- 44 Kredsgeneralforsamlinger**
- 46 Kort nyt**

FOTO: LEVS ARKIV

Handicapidrættens har 100.000 kroner til gode ideer

Hvis du har en god ide, der kan udvikle breddeidrættens for handicappede i Danmark, så har Dansk Handicap Idræts-Forbund 100.000 kroner, som du kan søge til at realisere din ide.

Alle kan søge på denne pulje og dermed være med til at påvirke handicapidrættens udvikling. Det skyldes, at Dansk Handicap Idræts-Forbund gerne vil sikre, at der hele tiden genereres nye gode ideer til gavn for motionisterne i handicapidrættens.

Man kan løbende søge på projektpuljen i hele 2008. De 100.000 kroner i puljen kan fordeles i større eller mindre portioner.

I ansøgningen specificeres: Projektets navn; Hvad projektet går ud på; Hvorfor projektet bør gennemføres; Hvem der får udbytte af projektet; Budget for projektet.

Ansøgningen til: DHIF, Idrættens Hus, Brøndby Stadion 20, 2605 Brøndby, Att: Marlene Fauerholdt - ansøgningen kan også sendes elektronisk til marlene.fauerholdt@dhif.dk

Sjældne-march på Sjældne-dagen

Den 29. februar 2008 er der Sjældne Dag – det betyder, at foreningen Sjældne Diagnoser (og i øvrigt mange andre foreninger over hele Europa) har fokus på de patienter, der har en sjælden sygdom. Det vil sige, når under 1000 danskere lider af den.

Dagen starter med en konference i Ingeniørernes hus for fagpersoner, patienter, pårørende og andre interesserede. Konferencen "Et sjældent godt liv" slutter klokken 15.30, hvor der er optakt til sjældne-march, inspireret af Eccos Walkathon. Ruten er omkring to kilometer, og man slutter på Rådhuspladsen. Her vil der være forskellige aktiviteter. Sjældne Diagnosers protektor, Kronprinsesse Mary, vil overrække den nyindstiftede sjældne-pris til en organisation, institution eller person, der har gjort noget særligt for sjældne-området.

For yderligere oplysninger om sjældne-marchen eller sjældne-dagen – kontakt sjældnedags-kordinator Maj-Britt Lund på tlf. 3314 0010 eller e-mail: ml@sjaldnediagnoser.dk. Læs mere om Sjældne Diagnoser på www.sjaldnediagnoser.dk

Sjældne Diagnoser

DSI er blevet til Danske Handicaporganisationer

De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI) skiftede per 1. januar 2008 navn til Danske Handicaporganisationer (DH). Om baggrunden for navneskiftet, har Stig Langvad, formand for DH, tidligere udtalt: "Mennesker med handicap er ikke invalide – de er valide mennesker med handicap. Vi har snart fået ordet invalid ud af ordforrådet hos lovgivere, embedsmænd og journalister, så nu er det også på tide at få det ud af foreningens navn."

Danske Handicaporganisationer

Beslutningen om at skifte det gode gamle navn ud har været mange år undervejs. Medlemsorganisationerne har længe været enige om at ændre navnet, og der har været mange diskussioner

forbundet med at finde frem til det nye navn. Men man blev enige om at bruge begrebet 'handicap', fordi det tydeligt illustrerer, hvad det handler om. Et handicap opstår nemlig, når et menneskes nedsatte funktionsevne medfører, at personen ikke kan deltage i samfundet på lige fod med alle andre på grund af den måde, samfundet er indrettet på.

Med navneskiftet har DH også fået et nyt logo og en ny hjemmeside, som stadig kan findes på www.handicap.dk

Alt for Martin - intet for moren

At have et stærkt handicappet barn boende hjemme er en kæmpe udfordring, som kræver opbakning, så forældrene ikke økonomisk og socialt hægtes af

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

Anette føder Martin den 11. august 1990. Men Martin viser sig at være noget anderledes, end det længe ventede ønskebarn. På grund af en lægefejl bliver Martin hjerneskadet og plejekrævende alle døgnets timer. Martin dør i 2007, 17 år gammel. Det

kunne vi alle se i den gribende tv-dokumentar "Alt om Martin", som DR sendte den 6. februar.

Anette har i alle årene passet og plejet sin søn. For som hun siger i udsendelsen: "Det er mit barn, mit kød og blod. Jeg kan bare ikke aflevere det." Den beslutning får store personlige omkostninger for hende. Anette bliver skilt, hun kan ikke have et job, og hun mister de fleste af sine venner. Og det bliver endnu værre, da Martin dør, for da mister Anette alt, hun har tilbage - sit hjem, sin bil, sit job - sin identitet

Ingen kan sætte sig ind i, hvad det vil sige at få et så handicappet barn som Martin. Ingen kan sætte sig ind i, hvad man selv ville gøre i sådan en situation. Men de fleste, der havner i situationen, har formentlig været inde i

overvejelser om, om de kan beholde barnet hjemme, eller om det skal bo i et botilbud. Mange, der vælger at lade barnet bo uden for hjemmet, har givetvis meget dårlig samvittighed over at lade barnet bo i et botilbud. Men ikke alle kan klare det samme som Anette - og det skal de ikke have dårlig samvittighed over. For det er en næsten overmenneskelig opgave. Derfor er det utrolig vigtigt at tilbyde hjælp og vejledning til forældrene, så de kan træffe det bedste valg for barnet. Og hvis de vælger at beholde barnet hjemme, skal der være nogle systemer, som bakker op om familien, så man ikke kommer til at stå alene i verden.

At anbringe sit barn i et botilbud er ikke bare en stor psykologisk beslutning. Som forældre bliver man nemlig også hudflettet af myndighederne, som hvis der var tale om en social anbringelse. Og det er jo ikke fordi, at man med vilje har anbragt sønnike på kogepladen. Derfor ønsker vi i LEV, at der bliver lavet en særlig anbringelsesparagraf for handicapområdet, så man som forælder ikke bliver sat i bås med forældre med for eksempel store misbrugsproblemer.

Vi ønsker også, at forældre, der som Anette står i en voldsom personlig krise, hun siger jo selv, at hun har mistet alt, får hjælp til at bearbejde deres situation af en krisepsykolog. Det behov har mange forældre som Anette formentlig haft i årevis, fordi de fra barnets fødsel har levet et liv fyldt med skyldfølelse. Samtidig skal

hun hjælpes til at komme videre både økonomisk og i forhold til at skabe sig en ny karriere. Det er ikke tilstrækkeligt at placere hende i den almindelige revalideringskø, for hendes udgangspunkt vil typisk være meget anderledes end mange af de andre, der skal revalideres.

Nu er Anettes historie ekstra ond, da hendes barn dør. Men problematikken med totalt at ofre sit liv gælder jo også alle de forældre, som har passet deres barn, til det måske flytter i et botilbud som 18-årig. De står også helt på bar bund med en kæmpe udfordring foran sig i forhold til at skulle genskabe deres eget liv.

Og så til noget helt andet

Som de fleste sikkert har bemærket, så ser dette LEV-blad noget anderledes ud, end det plejer. Vi har nemlig besluttet, at tiden var inde til en opdatering af bladets udseende og layout. Det hænger blandt andet sammen med, at LEV i øjeblikket er i voldsom udvikling. De mange nye kommune-kredse har været med til at sparke nyt liv foreningen, og der er et stort ønske om at få nye medlemmer. Intentionen er, at det nye blad skal signalere et friskt ansigt udadtil - uden forhåbentlig at skræmme de 'gamle' medlemmer. LEV-bladet layouts nu af det grafiske firma Synergi, der har hjemme i Næstved. Synergi arbejder pt. også med at opdatere LEVs pjecer.

Styr på medicinen

AF ARNE DITLEVSEN ■

Tæt samarbejde med psykiatere, nøje dokumentation af forbruget og tæt samarbejde mellem sygeplejerske og pædagoger er med til at holde styr på medicinforbruget på det store gamle bosted Sødisebakke

Mange mennesker med udviklingshæmning har brug for psykofarmaka. Undersøgelser har vist, at det drejer sig om omkring 19 procent af alle udviklingshæmmede. Det er ikke ondt at medicinere! Ikke nødvendigvis i hvert fald. Faktisk kan det være en livsnødvendighed.

Kunsten er at give den rigtige dosis og at kombinere alle tænkelige muligheder for hjælp og støtte til den enkelte med udviklingshæmning med medicineringen. For der skal selvfølgelig ikke gives mere medicin end højst nødvendigt.

LEV-bladet har besøgt Sødisebakke – et bosted i Mariager med plads til 119 beboere. Sødisebakke, der i dag hører under Region Nordjylland, var et af de første steder i Danmark, hvor man begyndte at sætte fokus på medicineringen af beboerne. Det skete i starten af halvfemserne, da Sødisebakke sammen med Sølund, de to gamle institutioner for udviklingshæmmede i det daværende Århus Amt, først var med i et medicinprojekt siden indgik i et formaliseret samarbejde med Oligofreniklinikken i Århus.

ULLA OG KURT FRA O-KLINIKKEN

Samarbejdet med Oligofreniklinikken, eller O-klinikken, som man siger på Sødisebakke, er helt central, ja, nærmest altafgørende for Sødisebakkens arbejde med medicineringen af beboerne. Jævnligt kommer en psykiater med viden om både udviklingshæmning og tillægshandicap fra Oligofreniklinikken til Sødisebakke for både at følge beboerne og tale med personalet.

- Hvis de (Ulla Jacobsen eller Kurt Sørensen, psykiatere fra Oligofreniklinikken, red.) ikke kom her, ved jeg ikke, hvad vi skulle gøre. Mange beboere her på stedet ville være på den, hvis vi ikke havde den hjælp, og den

vil blive svær at erstatte, da den specialviden kun findes blandt få psykiatere, siger viceforstander Flemming Bach.

Sygeplejerske Anne Marie Skøtt Brock supplerer:

- Det betyder også meget for mig, at Ulla eller Kurt kommer her hver anden eller tredje uge. Jeg kan også tage akut kontakt til dem, hvis der er behov for det.

Og at det er vigtigt med psykiatere med indgående kendskab til udviklingshæmning illustreres af følgende beretning fra Skøtt Brock og Flemming Bach: En gang imellem bliver en beboer fra Sødisebakke indlagt på en psykiatrisk afdeling, men ikke sjældent kommer de almindelige psykiatere til kort og bliver nødt til at få assistance fra eksperterne fra Oligofreniklinikken.

TRYGHED

I det hele taget er man på Sødisebakke uhyre bevidst om medicineringen af beboerne og har derfor også i mange år haft en sygeplejerske ansat til at tage sig af samme. Den nuværende, Anne Marie Skøtt Brock, der har arbejdet der et års tid, siger:

- Jeg har hovedansvaret for håndteringen og brugen af medicinen. Vi skal både sikre, at beboerne får den rigtige medicin, men vi skal også sikre os selv. Det er for eksempel vigtigt med nogle procedurer, så det pædagogiske personale ved, hvad de har med at gøre, er trygge ved det, og ved, hvor de kan gå hen, hvis de er usikre på noget. En stor del af min dagligdag går med at sparre med pædagogerne.

Alle fastansatte pædagoger skal på medicinkursus. Det er Anne Marie Skøtt Brock og psykiater Ulla Jacobsen, der holder kurserne. Det bliver gerne til et par stykker af to dages varighed om året. Her lærer pædagogerne blandt andet om, hvad der er deres ansvar, PN-medicin – medicin som kan gives efter behov til beboerne – og lægemiddellære. Kurset betyder ikke, at pædagogerne ved alt om medicin, men de får et indblik i nogle af de vigtigste områder, som de har berøring med, og de bliver i stand til at observere virkning og bivirkning til gavn for den videre lægefaglige vurdering. Når man har taget kurset, så har man lov til at give medicin til beboerne, men selvfølgelig ikke til at udskrive medicin.

- Det vigtigste ved kurset er, at pædagogerne bliver bevidste om, hvad det handler om, så de behandler medicin med omhu, siger Anne Marie Skøtt Brock.

STYR PÅ MEDICINFORBRUGET

På Sødisebakke er der nøje styr på alle beboernes medicinforbrug. Og der kan være tale om en del medicin ud over psykofarmaka. Nogen får for eksempel medicin for deres sukkersyge eller epilepsi.

Sagerne om Strandvænget, Tokanten med flere har ikke betydet noget for behandlingen af beboerne på Sødisebakke, for procedurerne var allerede i orden.

Der er skemaer over den enkeltes medicinforbrug, som hele tiden skal være opdateret, og som skal holdes sammen med det faktiske forbrug. Medicinen udleveres til den enkelte beboer i små poser, der er pakket på apoteket i Hobro. Og man giver kun den medicin, som er ordineret.

PN-medicin er der også adgang til at give i særlige tilfælde. Men det står beskrevet, hvornår den kan gives og i den tilladte dosis. Alt dette indberettes til sygeplejersken.

Hvis en beboer nægter at modtage sin medicin, har man et problem:

- I visse situationer må vi give PN-medicin, men vi må ikke tvangsmedicinere. I de situationer taler vi med læge og psykiateren om, hvad der skal ske. Måske skal der bruges noget andet medicin, måske nogle helt andre tiltag, siger Anne Marie Skøtt Brock.

NÅR DER SKER FEJL

I og med, at der er så mange beboere, som får medicin, og mange får flere forskellige slags medicin, så sker der

fejl. Anne Marie Skøtt Brock nævner et eksempel med en beboer, som skal have medicin fem gange om dagen. Men en dag var der en pose 'for meget', forstået på den måde, at ikke alle poser var udleveret.

- Pædagogen kom til mig (hvis sygeplejersken ikke havde været der, så en lokal læge, red.), og vi gennemgik episoden og vores procedurer. Herefter lavede jeg en skriftlig indberetning til vores journaler. Det er vigtigt at finde ud af, hvad der er sket, så det ikke gentager sig. Sådan en fejl kan typisk opstå i forbindelse med en overlevering fra en medarbejder til en anden. Men jeg slår ikke nogen oven i hovedet, hvis de laver en fejl. Det er vigtigt, at registrering af fejlmedicinering bliver brugt konstruktivt for at forebygge fejl.

DEN VIGTIGE TVÆRFAGLIGHED

Sødisebakke er et stort sted med mange forskellige personalegrupper. Det ser viceformanden Flemming Bach som en stor fordel, fordi det giver mulighed for tværfaglighed. For sygeplejerske Anne Marie Skøtt Brock betyder det eksempelvis, at hun kan samarbejde med en økonom om at hjælpe en beboer med sukkersyge.

Om Sødisebakke

Sødisebakke er et tilbud til voksne med betydelig og varigt nedsat funktionsevne med omfattende plejehov og/eller særlige behandlingsbehov.

Sødisebakke blev etableret i 1940 og hørte tidligere under Århus Amt. I dag hører det under Region Nordjylland. Der er plads til i alt 119 beboere i de ni afdelinger. Fra starten af 2007 blev der taget 44 nybyggede lejligheder i brug som erstatning for gamle botilbud.

Sødisebakke arbejder med Gentle Teaching-metoden som den overordnede, pædagogiske tilgang i samværet med og udvikling af beboernes kompetencer.

Ud over de ni boafdelinger er der ni gruppede aktiviteter- og samværstilbud, der tilsammen udgør det meste af Sødisebakkes dagtilbud.

Beboergruppen er meget bred. Således bor der både domfældte udviklingshæmmede, misbrugere og mennesker med udviklingshæmning, som har et stort behov for hjælp og pleje.

Anne Marie Skøtt Brock i samtale med en af beboerne Svend Erik Rasmussen. Det er en vigtig del af hendes dagligdag, at være i kontakt med både beboere og personale. De kan alle komme til hende, hvis de har et medicinsk problem eller blot har behov for en snak.

→ Hun ser den store faglighed på stedet som et stort plus også for hende personligt, fordi det giver en masse input til den enkelte medarbejder.

Ud over psykiaterne fra Oligofreniklinikken benytter Sødissbakke sig af mange forskellige specialister. Således er neurolog Jacob Geday fra Århus Kommunehospital tilknyttet som epilepsi-ekspert.

- Der bor mange svage borgere her. Derfor er det vigtigt med adgang til specialister. Og det er også en stor fordel for specialisterne, at de kender beboerne, forklarer Flemming Bach.

DE PÅRØRENDE

Anne Marie Skøtt Brock har også et samarbejde med flere af de pårørende til beboerne på Sødissbakke.

- Nogle spørger ind til den medicinske behandling, og så prøver vi at forklare det, vi gør. Der kan også være behov for at konsultere de pårørende til nye indflyttere på Sødissbakke i visse situationer for at spørge ind til beboernes situation og behov.

TILSYNET

På spørgsmålet om, hvordan Region Nordjylland fører tilsyn med medicineringen på Sødissbakke kigger Anne Marie Skøtt Brock overrasket på Flemming Bach og siger:

- Der er da ikke noget tilsyn i forhold til medicinen. Der kommer ikke noget uanmeldt tilsyn og tjekker om virkeligheden passer med medicinplanerne for beboerne. Der har da i hvert fald ikke været noget i det år, jeg har været her. Det bekræfter Flemming Bach.

Så er det jo heldigt, at Sødissbakke selv gør alt for at have styr på sagerne.

Seks psykiatere til mange tusinde udviklingshæmmede

AF ARNE DITLVESEN ■

Historier om bedøvede udviklingshæmmede, der sover halvdelen af dagen og får et skud beroligende, hvis de forstyrrer pædagogernes tv-vaner, dukker ofte op, når der er en historie i medierne om overgreb på mennesker med udviklingshæmning. Eksakt viden om, hvorvidt der er et landsdækkende medicineringsproblem, ved man imidlertid meget lidt om. Til gengæld ved man, at der er ganske få psykiatere med indsigt i udviklingshæmning tilbage.

Videnscenter for psykiatri og udviklingshæmning, Oligofreniklinikken, i Risskov, lavede i 1990 et projekt på de to gamle institutioner Sødissbakke og Sølund. Før de startede fik 55 procent af beboerne her psykofarmaka. 90 procent af dem fik neuroleptika (psykose medicin). I løbet af projektets halvandet år lykkedes det at skære medicinforbruget ned med en tredjedel. Nedtrapningen skete uden at det skabte adfærdsmæssige problemer – og gav i øvrigt en besparelse på omkring 330.000 kroner.

En anden undersøgelse af 1500 udviklingshæmmedes medicinforbrug lavet i 1998 af Søren Morild, tidligere psykolog i Landsforeningen LEV, viste, at 19 procent af de undersøgte fik antipsykotika – for resten af befolkningen er det tal på to procent.

CHOKERENDE

En af hovedårsagerne til den kraftige medicinering kan være, at antallet af psykiatere, der har udviklingshæmmede som speciale, er chokerende få. Overlæge ved Oligofreniklinikken, Kurt Sørensen, siger:

- I øjeblikket er der kun 5-6 psykiatere med udviklingshæmmede som arbejdsområde til de mindst 5-10.000 udviklingshæmmede, der har en psykiatrisk lidelse.

Hvis man sammenligner med, hvor mange patienter 'almindelige' psykiatere typisk har, så er det mange, hvis de har 100, fortæller Kurt Sørensen. Så han mener, at der faktisk burde være mindst ti gange så mange psykiatere med udviklingshæmning som speciale, end der er nu.

- Det er selvfølgelig helt urealistisk, men der er behov for væsentlig flere.

Formand for psykiatrifonden, Jes Gerlach, bekræfter, at der er forsvindende få psykiatere med ekspertise i udviklingshæmning. Kurt Sørensen og Jes Gerlach omtaler begge manglende prestige som en af hovedårsagerne til det rystende lave antal.

- Der er åbenbart ikke megen prestige blandt psykiatere for at arbejde med dette område. Før nedlæggelsen af Statens Åndssvageforsorg i 1980 var der mange læger tilknyttet de store institutioner – en psykiater, en læge, en børnelæge, en neurologisk overlæge. Efter 1980 skulle deres opgaver varetages af de lokale sygehuse. Men det gled hurtigt ud, siger Kurt Sørensen.

Det betyder, at det ofte bliver almindelige læger eller psykiatere uden speciale i udviklingshæmning, der skal håndtere en stor gruppe patienter med både udviklingshæmning og psykiatriske lidelser. Og det er ikke problemløst. Jes Gerlach siger:

- Jeg ved ikke, om de læger og overlæger har nok viden. Det kræver indsigt og viden om psykofarmaka at behandle mennesker med psykiatriske lidelser, ikke mindst hvis der bruges flere præparater. Så, ja, mangelfuld psykiatrisk behandling kan sagtens føre til overmedicinering eller fejlmedicinering.

ÉN PSYKIATER I KØBENHAVNS KOMMUNE

Et eksempel på en urimelig stram psykiatrisk dækning finder vi i København. Her var der tidligere to psykiatere til omkring 1000 mennesker med udviklingshæmning i bosteder og bofællesskaber, hvoraf formentlig omkring en fjerdedel

har en psykiatrisk lidelse i tilgift til diagnosen som udviklingshæmnet. Det oplyser Steen Alberts, forstander for bostedet Jens Warmings Vej. Men så stoppede den ene, og den stilling blev ikke genbesat. - Det er et katastrofalt perspektiv for vores psykiatriske service for mennesker med udviklingshæmning.

Ikke mindst når man tænker på, at den tilbageværende psykiater er en dame på 70 år. Hun kan pludselig være væk, og så ved man ikke, hvad man skal gøre. Så vil det blive endnu sværere – om ikke umuligt – at arbejde mere målrettet med opfølgning og udvikling i stedet for brandslukning og nødvendige psykiatriske lappeløsninger for den enkelte, siger Steen Alberts.

Damen er Vibeke Bille. Hun siger om situationen:

- Jeg kan godt nå det, jeg skal. Men det holder ikke i fremtiden, og der er for lidt psykiatrisk dækning.

Hermed hentyder hun til, at hun bruger megen tid på at køre ud til bosteder og tale med beboerne og personalet, og at hun har en kæmpe viden om beboerne og personalet, som det vil tage lang tid for en ny psykiater at oparbejde. De 18 timer hun om ugen bruger på arbejdet med udviklingshæmmede med en psykiatrisk lidelse i København er desuden så lidt, at der ikke er tid til, at hun selv bliver syg.

Vibeke Bille frygter, at socialforvaltningen i København gør alvor af nogle tanker om fremtiden, der har været oppe at vende:

- Nogle vil gerne have, at en psykiatrisk afdeling skal overtage beboerne. Men det tror jeg slet ikke, at de har kapacitet til.

Nu er 70 år jo ingen alder i vore dage, og Vibeke Bille er heldigvis glad for sit job og har ingen planer om at stoppe med at arbejde!

Psykiatrifonden og Landsforeningen LEV afholder den 16. april en konference om udviklingshæmning og psykiatri – se annoncen på side 17.

Fakta om udviklingshæmmede med psykiatriske lidelser

Mindst 5-10.000 udviklingshæmmede i Danmark har en psykiatrisk lidelse.*

Psykofarmaka anvendes i store doser blandt udviklingshæmmede. Men mange af dem, der får medicin, har ingen kontakt med en psykiater. Mange får medicin på gamle diagnoser og i doser sat for flere år siden.**

Det er velkendt, at psykofarmaka kan få udviklingshæmmede til at fremtræde endnu mere udviklingshæmmede, end de i forvejen er. Det er også kendt, at bivirkninger ved psykofarmaka kan vise sig ved de symptomer, der minder om dem ved psykisk sygdom. Det er desuden kendt, at udviklingshæmmede kan have svært ved at redegøre for symptomer. Også dem der er en følge af bivirkninger af psykofarmaka. En ond cirkel kan begynde.**

*Sagt af Kurt Sørensen, psykiater ved Oligofreniklinikken i Risskov, på en konference om udviklingshæmning og psykiatri i 2007.

**Citater: Oligofreniklinskens hjemmeside www.oligo.dk

Meget tale og lidt handling

Sagerne om omsorgssvigt af udviklingshæmmede har nu medført endnu en undersøgelse – denne gang over brugen af magt og medicin på bosteder. Konkrete handlinger lader vente på sig fra landspolitikerne. Derimod er Københavns Kommune og Danske Regioner nu klar med helt specifikke forslag til forbedringer

Skandale på skandale. Strandvænget, Sjælør, Tokanten og Lindebo. Sig navnene, og tankerne flyver til grimme billeder af fysiske overgreb, nedladende overfusninger og medicinbedøvede mennesker med udviklingshæmning.

LEV har længe ønsket, at den ansvarlige minister tog netop 'ansvar' og kom med nogle konkrete tiltag i forhold til at styrke ledelse, pædagogernes uddannelse, tilsyn og meget mere, så det ikke blev overladt til de i forvejen yderst pressede kommuner at klare arbejdet selv. Men handling har der ikke været meget af.

UNDERSØGELSE OG UNDERSØGELSE

Den forhenværende socialminister iværksatte således en undersøgelse af, hvordan kommuner og regioner har tilrettelagt tilsynet, hvordan de arbejder med handleplaner og håndterer klager fra beboere og pårørende. Den blev færdig i september og er først for nylig blevet offentliggjort.

Den nye minister for området, velfærdsminister Karen Jespersen (V), vil nu også iværksætte en undersøgelse – denne gang en kortlægning af magt

og medicin på bostederne. Det kom frem på et såkaldt åbent samråd i Folketingets Socialudvalg den 23. januar.

Kortlægningen skal skabe et nationalt overblik over indberetningerne om brug af magt. Og samtidigt skal det tjekkes, om kommunalbestyrelsesmedlemmerne gennemgår indberetningerne årligt, som de har pligt til. Hun er også parat til at se på medicineringen på landsplan, og vil i den forbindelse kontakte sundhedsministeren, der også har et ansvar. Karin Jespersen har desuden luftet en tanke om at lave en opfølgende undersøgelse af, hvordan det går med tilsynene.

S KRÆVER HANDLING

Men nu er det et år siden, at Strandvænge-sagen kom frem, og vi er stadig i gang med at undersøge. Det mener flere oppositionspolitikere ikke er godt nok. Mette Frederiksen (S), der havde

indkaldt til samrådet i Socialudvalget, vil således have handling her og nu:

- Ministerens snak er alt for luftig. Det er positivt, at hun er

indstillet på at undersøge omfanget af magt og medicinering, men derudover stod det klart, at regeringen ikke har gjort noget konkret siden den første skandale på Strandvænget. Man burde med det samme sætte ind over for personalets kompetencer, siger Mette Frederiksen til Berlingske Tidende.

Formand for Folketingets Socialudvalg, Christian H. Hansen (DF), kunne også godt tænke sig noget mere handling, men han ser frem til

den nye undersøgelse:

- Jeg er ikke ekspert på området, så vil ikke her og nu udtale mig om, hvad der skal gøres, men venter på undersøgelsen. Og hvis den viser, at der skal gøres noget for at styrke uddannelse, efteruddannelse, normeringer og etablering af kvalitetsstandarder, så må vi kigge på det. Og vi kan ikke vente i evigheder, så undersøgelsen skal være færdig i år, siger Christian H. Hansen.

Han kunne desuden godt tænke sig, at der blev gjort noget for at gøre det lettere for personalet at komme af med klager over bosteder, kolleger og ledere.

- Det er et stort problem, at personalet ikke har mulighed for at klage anonymt. Det ryger ofte ind over lederens bord, og så tænker man jo, hvordan bliver det for mig at arbejde her mere? I København har man lavet en hotline. Jeg vil tage en drøftelse med ministeren, om man kan pålægge kommunerne at etablere sådan en ordning – det kan ikke være særlig dyrt at etablere. Og det bliver nok hurtigt tjent ind igen, ved at man kan gribe ind i tide.

Mange initiativer i København

De seneste mange afsløringer af overgreb er fra bosteder i Københavns Kommune. Socialborgmester Mikkel Warming (EL) har selv opholdt sig på afgrundens kant, fordi han ikke umiddelbart påtog sig det politiske ansvar for problemerne. Borgmesteren har derfor spillet ud med en række initiativer i Hovedstaden, der skal forhindre gentagelser af de triste sager og i øvrigt generelt forbedre forholdene for udviklingshæmmede på kommunens bosteder.

Her er en oversigt over de tiltag, som Københavns Kommune har tænkt sig at foretage her og nu og på længere sigt:

- Grundig ekstern undersøgelse på alle bosteder i kommunen, samt anbefalinger til eventuelle forbedringer
- Sikre kvalificeret tilsyn, herunder brugen af PN-medicin og håndtering af beboernes økonomi
- Forbedring af kvartalsvis afrapportering til udvalg
- Sagens forløb i Centralforvaltningen udredes, herunder sagsbehandlings hastighed og grundighed
- Videreførelse af den midlertidige hotline, hvor ansatte, beboere og pårørende kan ringe og klage. Hidtil har linjen hørt under Socialforvaltningen, men fra 1. februar har Borgerrådgiveren taget over og alt efter omstændighederne sendes sagerne videre til Socialforvaltningens kvalitets- og tilsynskontor. Borgerrådgiveren er uafhængig og hjælper Borgerrepræsentationen

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, kalder det "alt i alt gode initiativer, for det, vi LEV-folk efterlyser, er synlig handling".

Regionerne lancerer kvalitetsmodel for socialområdet

Regionerne har i fællesskab udviklet en ambitiøs kvalitetsmodel for socialområdet – det vil i første omgang gælde til regionernes sociale tilbud for udviklingshæmmede, handicappede og børn og unge på de sikrede institutioner. Men modellen er konstrueret sådan, at den vil kunne bruges på hele socialområdet.

Modellen går ud på, at regionerne opstiller en række kvalitetsmål, som indebærer, at de regionale tilbud vil blive målt, vejret, sammenlignet og vurderet i forhold til blandt andet individuelle handlingsplaner og brugerinddragelse. Og der er også fokus på ledelse og arbejdsmiljøet.

Bent Hansen, formand for Danske Regioner, understreger, at

regionerne med kvalitetsmodellen på socialområdet vil sikre, at kvaliteten af indsatsen overfor brugerne systematisk og løbende udvikles.

- Vi vil i regionerne være garant for, at der er fagligt kvalificerede tilbud til brugerne med specialiserede behov. For kvalitetsmodellen skal især komme brugerne til gode, siger han.

Til alle jer, som er interesseret i at være med til at gøre en forskel for udviklingshæmmede medborgere!

Der er oprettet et netværk, **Netværket Rav**, som består af mange gode folk, der seriøst vil arbejde for **Retssikkerhed**, **Anstændighed** og **Værdighed** for alle mennesker med udviklingshæmning. Netværket Rav opstod på baggrund af 'Strandvængesagen' for et år siden og består fortrinsvis af professionelle, men der er også pårørende og mange andre blandt støtterne. Netværket består i øjeblikket af mere end 150 personer, organisationer og foreninger.

Netværkets primære formål er at synliggøre, hvad der gøres, og hvad der kan gøres, for at skabe udvikling, forandring og livskvalitet til mennesker med udviklingshæmning.

KONFERENCE DEN 3. MARTS

Rav arbejder på at gennemføre en stribe aktiviteter i 2008. Første punkt er en konference den 3. marts i TV Glads Lokaler i København med fokus på retssikkerhed/retfærdighed for borgere med behov for retsstøtte grundet forskellige funktionsnedsættelser. Formålet er at høre og indsamle udsagn, krav, krænkelsesoplevelser og spørgsmål fra brugernes perspektiv.

HAPPENINGS OG HØRING

Derudover er der blandt andet fokus på kortlægning og synliggørelse af, hvad der rent faktisk sker på hele området. En landsdækkende event og synlighedsuge i slutningen af 2008, hvor man via konferencer, workshops, video, teater, happenings, gøgl, historieberetninger, digte m.m. synliggør den energi og de mange gode historier og muligheder, der er for at skabe livskvalitet for alle mennesker med udviklingshæmning. I slutningen af året er der planer om at afholde en høring på Christiansborg om, hvordan man sikrer en fremtid med retssikkerhed, anstændighed, værdighed og menneskerettigheder for udviklingshæmmede.

Alle interesserede kan tilmelde sig Ravs mailingliste på e-mail: rav@post.tele.dk

AF KIM ANDREASEN, FREELANCEJOURNALIST ■ FOTO HANS JUHL

Man kan godt **lære at gå,** før man kan kravle

Lær at sidde uden støtte og bliv i stand til at gå på toilet-tet selv. MOVE-metoden kombinerer undervisning og pleje med det formål, at børn med bevægelseshandicap får bedre mulighed for at klare sig selv i hverdagen

Den 20. november sidste år var en stor dag for Geelsgårdskolen i Virum nord for København. Her fik skolen, som er en specialskole for børn med bevægelseshandicaps, medfødt døvblindhed eller multiple funktionsnedsættelser under Region Hovedstaden, titlen som officielt certificeret regionalt kompetencecenter for MOVE-metoden. Og det vel at mærke som den eneste skole i Norden. Geelsgårdskolen blev certificeret, fordi de siden 2001 har arbejdet med MOVE-metoden integreret i undervisningen på spor to.

UDGANGSPUNKT I DAGLIGDAGEN

MOVE, der står for 'Mobility Opportunity via Education', er et tværfagligt værktøj til at arbejde med at give børn og voksne bedre muligheder for at lære at bruge deres krop i hverdagen. Den stammer oprindeligt fra Californien i USA, hvor speciallærer Linda Bidabe i begyndelsen af 1990'erne fik den idé at udvikle en metode, som kunne integrere undervisningen og plejeopgaverne for multihandicappede børn i et fælles forløb. Det skulle have det formål at børnene på sigt kunne blive så selvhjulpne som muligt.

- Udgangspunktet i MOVE er, at den handicappede bliver bedre rent motorisk, når de forskellige bevægelser indlæres gennem konkrete aktiviteter, som betyder noget for den enkeltes liv – for eksempel toiletbesøg, måltider eller bare det at kunne bevæge sig rundt uden at være afhængig af andre, siger Jørgen Kristensen, lærer på Geelsgårdskolen og MOVE-instruktør.

SYSTEMATISK OG DYNAMISK

Skolen opstiller sammen med forældrene nogle konkrete mål for den enkelte elev. Det kan for eksempel være at stå oprejst uden støtte, eller selv at kunne gå fra sit værelse til toiletet. Og MOVE går meget systematisk til værks. Jørgen Kristensen fortæller: - For at kunne agere fysisk, så er der tre hovedområder, som mennesket arbejder indenfor – at sidde, at stå, at gå. Med MOVE går vi ind og laver en motorisk profil af eleven for at finde ud af, hvad han/hun kan – altså hvilket motorisk niveau eleven er på. Derefter opstiller vi, sammen med forældrene, nogle mål for eleven. Og så starter vi med at analysere de mål for at afklare, hvordan målene nås. Derefter kan vi gradvist arbejde med at reducere hjælpen til den enkelte elev i de konkrete situationer. Så træner eleven sine bevægelser, og gradvist bliver de opstillede mål nået.

Jørgen Kristensen siger videre, at man med MOVE-metoden hele tiden evaluerer

MOVE-metoden gør det muligt at opstille tydelige og relevante mål for en gruppe svært handicappede som Magnus Magnussen, der her ses sammen med MOVE-instruktør Jørgen Kristensen.

eleverne og vurderer, hvor de står i forhold til de mål, som er opstillet for dem.

- Og når de så har nået målene, så opstiller vi nye. Metoden er dermed både systematisk og dynamisk, siger han.

GODT MED TYDELIGE MÅL

- Til børn på specialskoler og lignende synes jeg, at MOVE er et godt redskab, der tydeliggør fælles mål, og som samler indsatsen fra forskellige fagpersoner og forældrene med udgangspunkt i barnets vigtigste udviklingsområde, siger Bodil Kloborg, souschef på Børn og Unge Centret – Rehabilitering – et center under Region Midtjylland, som tilbyder rådgivning, vejledning og behandling til familier med børn med betydelig og varig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Hun mener også, at det er vigtigt, at definere, hvem der gør hvad. Og at man aftaler at evaluere og tilpasse.

- Det kan være svært at bevare et fælles tværfagligt fokus på indsatsen i specialskoleregion. Men det er jo et fælles mål, der er udgangspunktet for MOVE, siger souschefen fra Børn og Unge Centret

MOVE DEL AF LÆSEPLANER

På Geelsgårdskolen har skolebestyrelsen besluttet, at MOVE er en hel fast

del af de enkelte elevers læseplaner på skolens såkaldte spor to. Det er sporet, hvor børnene er svært bevægelseshandicappede, og en stor del af dem kan betegnes som multihandicappede.

- Det gør vores skole unik i forhold til andre skoler. Det er ikke så meget det, at vi gør noget, som andre ikke gør. Men det er det, at vi skal bruge metoden som en integreret del af undervisningen. Det gør man ikke andre steder, siger Jørgen Kristensen.

ATTRAKTIVE MÅL

Jørgen Kristensen mener, at det, som gør MOVE-metoden så god, er, at den tager udgangspunkt i konkrete aktiviteter fra hverdagen – aktiviteter, som kan forbedre livskvaliteten for både det handicappede barn og forældrene.

- Der er ingen, som har lyst til at gå op og ned ad trapper bare for at træne. Der skal være et formål med det. Man skal ind og have fat i de attraktive mål. De mål, som barnet og forældrene kan mærke gør en forskel, siger MOVE-instruktøren, og fortsætter:

- Man siger normalt, at man skal lære at kravle, før man kan gå. Men nogle af de elever, som begynder her på skolen, har måske siddet stille i kørestolen i flere år. Med dem har vi ikke tid til at lære at

kravle, før vi lærer dem at gå. Og hvis det er realistisk at lære dem at gå, hvorfor så ikke tage udgangspunkt i det som mål. Det kan MOVE-metoden hjælpe os til at afklare, siger Jørgen Kristensen.

Bodil Kloborg peger netop på motivationen som en afgørende faktor for, at det enkelte barn udvikler sig.

- Hvor de mindre børn kan lege mange ting ind og samværet i legen kan være det motiverende, så er de større børn klart motiveret for selv at være med til at sætte målene og motiveres ad den vej til udvikling, siger hun.

Udover at Geelsgårdskolen nu skal i gang med at udvikle et ungdomstilbud, hvor MOVE også bliver en integreret del af elevernes undervisning, så står skolen overfor at tilbyde MOVE-kurser til forældrene, og som nystartet kompetencecenter for MOVE-metoden vil skolen også kunne give information til andre skoler eller institutioner, som ønsker at anvende metoden.

Læs mere på www.geelsgaardskolen.dk

For yderligere information om MOVE-metoden, kontakt Geelsgårdskolen v/ Jørgen Kristensen, tlf. 4032 3789.

MOVE-metoden har forbedret hverdagen for 14-årige multihandicappede Magnus Magnussen og hans familie. Han bliver hele tiden bedre til at bevæge sig rundt. Det gør ham mere selvstændig og uafhængig af hjælp fra andre

Med **MOVE** bliver besværlig pleje til gavnlig træning

AF KIM ANDREASEN ■ FOTO HANS JUHL

Magnus Magnussen er 14 år og går i 7. klasse på Geelsgårdskolens spor 2, hvor børnene er svært bevægelsehandicappede, og en stor del af dem kan betegnes som multihandicappede. Han har den sjældne diagnose Wolf-Hirschhorn syndrom. Det betyder, at han blandt andet er psykomotorisk udviklingshæmmet og sidder i rullestol. Men alligevel kan han nu bevæge sig rundt udenfor kørestolen ved hjælp af et gangstativ. Og han er også i stand til at gå på toilettet næsten uden hjælp.

- At Magnus for eksempel kan stå selv uden støtte fra en voksen, når han er på toilettet, betyder meget for ham og for hans psykiske velbefindende. Det giver ham værdighed. Han vokser af det. Og så er det også godt for os forældre. Jo mere Magnus kan klare selv, jo mere sparer vi på vores fysik. For så skal vi ikke bære på Magnus eller bruge mange kræfter på at støtte ham, fortæller Magnus' mor, Jorun Magnussen.

MOVE BAG FREMSKRIDT

Jorun Magnussen er ikke i tvivl om, at det er MOVE-metoden, som er baggrunden for, at Magnus har gjort store fremskridt rent motorisk, siden han i 2000 startede i 0-klasse på Geelsgårdskolen.

Det afgørende for Magnus' mor er, at MOVE er så praktisk anvendeligt i dagligdagen. Hun forklarer, at hun nu ser helt anderledes på pleje-opgaver, som

hun førhen så på som trælse og hårde – eksempelvis hjælp til toiletbesøg eller ved måltider.

- Plejeopgaverne bliver til noget, som vi gør for at hjælpe Magnus. Det er en helt anden måde at se det på. Den motoriske træning bliver puttet ind i dagligdagen, når vi alligevel skal ud i køkkenet, når Magnus skal på toilettet, eller hvis han bare skal flytte sig fra et sted til et andet, siger Jorun Magnussen.

Og ifølge Jorun Magnussen kan man virkelig se, at MOVE-metoden nytter.

- Magnus kan selv køre rundt i sin kørestol. Han går rundt i sit gangstativ. Han kan gå selv med støtte. Det er noget, som han har lært her på skolen, siger hun.

MERE TRAFIKSIKKER

Jorun Magnussen har som mål, at Magnus bliver stadig bedre til at flytte sig rundt.

- Og så kunne jeg godt tænke mig, at han blev mere trafikssikker. Ikke fordi, at han selv skal kunne klare sig i trafikken. Men at han blev bedre til at passe på kantstenen, når han kører i sin rullestol. Og at han lærte at standse for rødt lys og kigge efter biler. Det er et af de næste konkrete mål, som vi stiler efter, siger Jorun Magnussen om fremtiden for sin søn.

Ved at tage udgangspunkt i dagligdags gøremål motiverer MOVE-metoden svært handicappede børn til at udvikle deres motoriske færdigheder.

Annonce

Udviklingshæmning & psykiatri

TEMADAG

DEN 16. APRIL 2008

KL. 09.00 – 16.00

Hejrevej 43, 2400 København NV
PsykiatriFondens kursuslokaler

Psykiatrifonden og Landsforeningen LEV indledte et samarbejde omkring mennesker med udviklingshæmning ved at afholde temadag den 18. januar 2007. Samarbejdet fortsætter nu med en ny temadag den 16. april 2008.

Ved den første temadag var der 250 deltagende personer, heraf 25 forældre til børn med udviklingshæmning. Det er vores håb, at der ved den anden temadag bliver en større repræsentation af forældre, da vi er interesseret i gennem erfaringsudveksling at påvirke udviklingen i positiv retning for de involverede.

Vi håber på en levende debat, som kan være med til at påvirke beslutningstagerne og dermed udviklingen på dette område.

PROGRAM:

- KL. 09.00 - 09.10** Velkomst til dagen
Formand for PsykiatriFonden, overlæge dr.med Jes Gerlach
- KL. 09.10 - 09.40** Hvad er udviklingshæmning?
Aut.cand.psych. Søren Morild
- KL. 09.40 - 10.15** Hvordan mødes mennesker med udviklingshæmning i det offentlige system og generelt i hverdagen.
Projektkonsulent, cand.merc.sol. Dan R. Schimmell, Landsforeningen LEV
- KL. 10.15 - 10.30** Pause
- KL. 10.30 - 11.15** Skolepsykologiens rolle i indsatsen for børn og unge med udviklingshæmning.
Leder af specialpædagogik og psykologi, PPR, Odense Anni Elmgreen
- KL. 11.15 - 12.00** Den pædagogiske indsats i forhold til voksne med udviklingshæmning.
Handicap- og psykiatrichef i Næstved Kommune Ole Rytto
- KL. 12.00 - 13.00** Frokost
- KL. 13.00 - 13.45** Eksistens problemer
Mor, skuespiller, forfatter, foredragsholder, ridder af Dannebrogordenen Lone Hertz
- KL. 13.45 - 14.30** Udredning og behandling af depression hos mennesker med udviklingshæmning.
Overlæge, psykiater Kurt Sørensen, Videnscenter for psykiatri og udviklingshæmning
- KL. 14.30 - 14.45** Pause
- KL. 14.45 - 15.30** Værdien i den tværfaglige indsats målrettet mennesker med udviklingshæmning.
Undervisningsminister Bertel Harder
- KL. 15.30 - 16.00** Spørgsmål til panelet

Målet med temadagen er at skabe viden om dagligdagen og indsatsen målrettet mennesker med udviklingshæmning, og vi håber naturligvis på stor deltagelse og debat, således at de, der har mulighed for at skabe udvikling for mennesker med udviklingshæmning, har noget at arbejde videre med.

Tilmelding hos PsykiatriFonden på www.psykiatrifonden.dk eller tlf. 3928 3909, pris 850,- kr. inkl. frokost og kaffe.

Annonce

Bogprojekt

om søskende til personer med Downs syndrom

Oftentimes er der mange blandede følelser, når man har en søskende, der har Downs syndrom. Malene er min eneste søskende, og jeg har til tider følt mig ensom med mine tanker og følelser. Det har derfor igennem mange år været mit ønske på et tidspunkt at skrive en bog om Malene og min opvækst med hende. Lysten til at skrive en bog skyldes blandt andet, at jeg synes, at der ikke findes nok litteratur, der beskriver søskendes perspektiv.

Da jeg synes, at det er vigtigt at have flere synsvinkler, søger jeg andre søskende, som har lyst til at dele deres tanker og erfaringer i en bog. Jeg forestiller mig, at hver søskende skal bidrage med et kapitel, som vil omhandle forskellige emner.

Jeg søger søskende i alderen fra cirka 16 år til omkring 35 år. Jeg bor selv i Jylland og forestiller mig, at vi skal mødes her, i hvert fald i første omgang.

Bogen er først og fremmest tiltænkt andre søskende i samme situation som jeg, men også forældre der ønsker at få et større indblik i, hvordan det føles at have en søster eller bror, der har Downs syndrom.

For mere information kan jeg kontaktes per mail g_mathiasen@stofanet.dk eller på tlf. 2639 0387 (efter kl. 16:00).

Jeg glæder mig til at høre fra dig!

Gitte Ry Mathiasen

AF LASSE RYDBERG ■ FOTO LASSE RYDBERG

"Hey, det handler om kærlighed" er et teaterprojekt i seksualoplysningens tjeneste. Målgruppen er unge med udviklingshæmning, og arbejdsformen er forumteatret, hvor publikum spiller med

Kærlighed er,
som når man har spist for
mange chokoladefrøer

Omkring 40 elever på Ungdomsskolen i Utterslev i Brønshøj ved København trækker ned mod skolens store idræts- og festsal. Med en sort skærm er der skabt et bagtæppe for scenen, som er i gulvhøjde. Foran denne er der plads til publikum, ikke på magelige stole, nej, der er lagt op til, at spillet på scenen og publikum forudsætter hinandens aktive deltagelse. Vi ved det, for vi har forberedt os på, hvad det er, vi skal se, og hvad der forventes af os. Vi har nemlig før forestillingen skulle tage stilling til, hvad vi oplever som kærlighed, hvad der er en god kæreste, hvad ret til egen krop egentlig betyder og flere andre spørgsmål.

Det summer af forventning hos de unge, der er på vej eller har trådt de første trin i kærlighedens gådefulde og besværlige land. Men først skal de/vi varme op.

PUBLIKUM SKAL OGSÅ VARME OP

Det kommer ikke bag på nogen, at en skuespiller skal varme op før en forestilling, mentalt og fysisk. Men at publikum også skal varme op, er afgørende, når publikum nu også skal være deltagende.

De tre skuespillere stiller op til fælles opvarmning. Først skal vi varme øjnene op, vi skal øve os i at se. Det kan godt være, at vi kan se, men det nytter ikke, hvis vi ikke ser det, vi skal se. Vi får besked på at se vores sidemand i øjnene et øjeblik, lidt generte bliver nogle, men det går. Se nu sidemanden længe i øjnene! Det er sværere, nogle vil ikke, nogle kommenterer øvelsen som latterlig andre som dum, men mange anerkender, at det var godt, selv om de kom til at fnise og rødme.

Mange anerkender, at det var godt, selv om de kom til at fnise og rødme.

Vi taler dansk også på scenen, men vi taler også et sprog med vores kroppe og med ansigtet, uden ord. Nu skal vi øve os i at sætte ord på dette sprog. Det går forrygende, de unge er helt med på, hvad det betyder, når kroppen er

åben og rettet mod publikum, og når den lukker sig og forsøger at gemme sig selv. Snart sættes der historie på kropsudtrykket, og eleverne skal afgøre, om 'han er helt væk', og 'hun er helt blød i knæene'. For kærlighed handler om,

som også teatret her, at kroppen måske fortæller en anden historie end den, der kommer ud af munden.

FORUMTEATER - EN SÆRLIG TEATERFORM

Forumteater er en teaterform udviklet med det formål at involvere publikum i løsning af de konflikter, udfordringer og muligheder, der opstår i spillet på scenen. Skuespillerne sætter spillet i forhold til det tema, der er på dagsordenen. Men i denne teaterform stopper forestillingen altid, hvor konflikten, udfordringerne og mulighederne er størst, og med dette udgangspunkt går selve forumarbejdet i gang med en aktiv involvering af publikum med henblik på, ud fra deres præmisser, at løse forestillingens problemstilling.

FØRSTE SCENE*: FLIRT

Forestillingen spilles af tre professionelle skuespillere, Anne Gerd Sindballe, Mitte Marie Wagner og Morten Andersen. Dialogen med publikum styres af en professionel spilleleder, Henrik Lauge.

Først taler en af skuespillerne med publikum om, hvad det er at flirte. Det er der god enighed om, for det er vel den del af kærlighedslivet, de alle har taget hul på. Så går spillet i gang, to unge menneskers møde. På et tidspunkt stopper spillet, og publikum anmodes om at komme med forslag til, hvordan han eller hun kan flirte. Skuespillerne spiller forslaget. Næste gang bliver forslagsstilleren bedt om at komme på scenen og vise, hvad han ville sige og gøre. "Vil du danse?" foreslår en ung mand; en anden vil byde på øl, men kan ikke få det, for der er ingen alkohol her; en tredje går op på scenen, stiller sig foran skuespilleren og bukker, det var det! Og alle klapper, for ingen havde forestillet sig, at han også var en igangsætter.

ANDEN SCENE: KÆRESTER

Hvornår er man kærester? Hvordan kan man mærke, at man er kærester? Kan man have flere kærester? Der er mange spørgsmål, og dem spilles der op til.

Scenerne spilles, rollerne skiftes, en mor sidder på sin søn, som er chanceløs i kærlighedslivet; en fyr har flere kærester, det gi'r adgang til hans drømme om at være aktiv ved musikken i klubberne.

Spillet stoppes, genspilles i ny variant efter mange forslag, publikum ofte på scenen for at vise deres forslag til at løse konflikten eller få gang i kærligheden. Og i dialogen om, hvordan man kan mærke, man er kærester, svarer mange, at "man bliver rød i hovedet", og det bliver de faktisk, og en ivrig ung mand ved det ret nøjagtigt, for det er "som når man har spist for mange chokoladefrøer".

TREDJE SCENE: GRÆNSER OVERSKRIDES

Rasmus følger Pernille hjem til hendes bosted. Hun vil helst sige farvel i gadedøren, men Rasmus lokker sig med hende op i lejligheden efter at have konstateret, at der ikke er pædagoger i huset. Han konstaterer, at hun har et sprit nyt flot TV, som hun stolt beretter, at hun har fået foræret. Og da han spotter, at hun har en DVD-afspiller og mange dvd'ere, spørger han, om hun har pornofilm. Senere forsøger han at få kys og mere end dette...

Nu gælder det om at være varmet op og se, for publikum bliver bedt om at

stoppe forestillingen, når de synes, at grænser overskrides. Og jeg skal love for, at de er som de mest følsomme seismografer.

FJERDE SCENE: LOKKEREN

Rasmus og Sofie går på nettet, de praler lidt med, hvor mange kontakter de har - Rasmus har 48, og Sofie har 62. Sofie har lagt billeder af sig selv på siden, og en dag får hun en 'god' kontakt: "Du ser helt vildt sød ud. Vil du være med til at ride min nye islænder (hest) til, så kan du tjene 2000 kroner." "Det skal du ikke", siger Rasmus, men Sofie er vild i varmen, "han er kun to år ældre end mig, og for 2000 kroner kan jeg få det lækre tøj, jeg ikke har råd til".

Hvordan kan man mærke, at man er kærester?

Rasmus mener, at net-kontakten lyver, men Sofie siger: "Nej, folk med heste lyver ikke!" Historien fortsætter, og til sidst må Sofie indse, at hun har givet ham sit rigtige navn og telefonnummer, hun må simpelthen komme ud af det. Og til det får hun publikums hjælp, der er konkret og kontant. De har nemlig for længst lugtet den lunte, Sofie ikke kunne lugte.

Der er flere scener. Forestillingen varer tre timer med to gange ti minutters pause, men på nær en enkelt falder ingen fra, de er lige aktive fra første scene til sidste.

*Sofie siger:
"Nej, folk med
heste lyver ikke!"*

PUBLIKUMS ROLLE

Da man spørger eleverne, hvad der har været godt, fokuserer mange på at have været oppe på scenen og være sådan smart, nogle bare det at de kom op på scenen og høstede bifald for deres mod.

Det er, som alle ved, at man vurderer hinanden efter forudsætninger. Mange er optaget af genkendeligheden, de er så at sige blevet dus med Pernille, Rasmus, Thorbjørn, Peter, Kathrine og de andre roller, de har set på scenen. Det er underordnet, om det er den samme skuespiller, der optræder i tre forskellige roller, det er rollen, man forholder sig til, som den virkelighed den er bragt ind i, gennem samspillet med publikum. For rollerne udvikler sig i samspillet med mig og de andre i salen, vi får et medejerskab til konflikterne og deres løsning.

"HEY, DET HANDLER OM KÆRLIGHED": ET PROJEKT

Teaterforestillingen er et led i et projekt, hvor man vil udvikle nye formidlingsformer indenfor seksualoplysningsområdet, specielt med henblik på oplysning og information til unge med udviklingshæmning. Her har man så valgt forumteatret som arbejdsform.

På baggrund af en kreativ analyse og en evaluering af projektet vil der blive udsendt en rapport. Det primære er at vurdere, hvordan denne oplysningsform er relevant i fremtidens seksualundervisning indenfor specialområdet.

EVALUERING ELLER FORSØG PÅ EN ANMELDELSE

Jeg skal ikke anmelde forestillingen, men kan ikke dy mig for at give et lille bidrag til evalueringen.

At fastholde cirka 40 unge med udviklingshæmning i tre timer kræver noget særligt. Ikke kun gode historier, ikke kun genkendelighed, ikke kun underholdning, men skuespillere der kan træde ud og ind i rollerne, så de opstår med en forbavsende troværdighed, og så alligevel bevare sig selv som skuespillere. Det kræver en særlig spillestil, der er svær, en slags skuespilkunst hvor man holder rollen foran sig og samtidig i sig, som at opbygge en aftale med publikum om, at de former og udvikler rollepersonernes personlighed. Og det forudsætter en spilleleder, der er en kunstner i sig selv, for det er ikke en ordstyrer, men en instruktør og dramatiker, der spiller med publikum.

Ingen var bange for at give bidrag, og de fleste fandt det OK at gå på scenen og stå der lidt 'nøgen' foran alle sine venner i et spil om det, der lige nu er meget svært: Kærlighed. At tale om det man for nogle måneder siden syntes, var det mest klamme, man kunne begive sig ud i.

At projektet denne dag lykkedes, tror jeg skyldes, at der var en stor konsensus om, hvad det handlede om, ikke mindst om retten over ens krop, og hvornår man overskrider grænser. Ingen, der forlod salen, var i tvivl om mange af kærlighedslivets vanskelige spilleregler.

OM "HEY, DET HANDLER OM KÆRLIGHED"

PROJEKTLEDERE:

Mette Marie Wagner, cand. mag, skuespiller og dramapædagog
Nynne Ubbe, stud mag i teatervidenskab og ansat på LAVUKs fritids- og ungdomsklub.

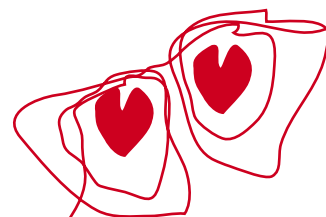
FORANKRING:

Projektet er blevet forelagt Dansk Handicap Forbund samt Landsforeningen LEV. Begge organisationer har skriftligt tilkendegivet, at de bakker op om projektets ide og grundlag.

FINANSIERING:

Projektet finansieres af Socialministeriets Satspuljeordning, IOF Invalidernes oplysningsforbund og LAVUKs administrationsfond.

**) Anvisning af scener relaterer ikke nøjagtigt til numrene på forestillingens scener.*

Annonce

Hvis du vil vide mere

LEV sælger en række bøger om forskellige aspekter af udviklingshæmning. Her er et lille udsnit af udvalget. Hele udvalget kan du se på LEVs hjemmeside www.lev.dk. Hvis du vil bestille en bog, så send os en mail på lev@lev.dk eller ring til tlf. 3635 9696. Alle priser er eksklusiv forsendelsesudgift.

ALEXANDERS BOG.

Af Sascha Birkelund. Alexanders Bog er den syvende udgivelse i en serie med stærke personlige skildringer af livet, som det opleves af udviklingshæmmede og deres nærmeste. 64 sider. Forlaget LEV 2004. ISBN 87-90127-13-7. 75,00 kr.

SÆRTLIGT BUD

BILLEDSPROG - OM UDVIKLINGSHÆMMEDE OG BILLEDMEDIET.

Af Peter Eichen. Red. Grethe Segal og Anne Fægteborg. "Billedsprog" er udsprunget af Peter Eichens fireårige virke som underviser på Kunstskolen i København. 100 sider. Gyldendal Uddannelse 2000. ISBN 87-00-46146-6. 100,00 kr. Specialpris for medlemmer 50,00 kr.

HUL I HOVEDET (Børnebog).

Af Susanne Dencker. "Hul i hovedet" handler om William, der har en udviklingshæmmede storebror. William synes, at det er rigtig irriterende, at det altid er ham, der får skæld ud, selvom det er hans storebror, der har lavet ulykkerne. Da William opdager, at der findes et land, der hedder Mongoliet, regner han ud, at det må skyldes en fejl, at hans bror nu bor hjemme hos dem. William beslutter sig derfor til at komme af med sin storebror ... Bogen er skrevet til børn i 6-10-årsalderen, men vi er sikre på, at også større børn og voksne vil kunne fornøje sig med den rørende historie, der ligesom andre eventyr har en lykkelig udgang. Format 15x21 cm, gennemillustreret, 52 sider. Forlaget LEV 1999. ISBN 87-90127-24-2. Hard cover (indbundet): 50,00 kr. Paperback: 35,00 kr.

SÆRTLIGT BUD

MIT HANDICAPPEDE BARN.

Red. Anette Pontoppidan, Johan Zimsen Kristiansen og Peter Olesen. 20 forældre skriver om det at have et handicappet barn. 200 sider. Kroghs Forlag 2001. ISBN 87-624-0091-6. 100,00 kr. Specialpris for medlemmer 50,00 kr.

NORMALISERINGENS PERIODE - Dansk åndssvageforsorg 1940-1970 med særligt fokus på forsorgschef N. E. Bank-Mikkelsen og udviklingen af Statens Åndssvageforsorg 1959-1970.

Af Birgit Kirkebæk. 368 sider. Forlaget SOCPOL 2001. ISBN 87-88868-60-5. 280,00 kr.

Man kan som person blive tiet ihjel

AF LASSE RYDBERG ■

For lidt over 150 år siden begyndte man at se på udviklingshæmning som en sygdom, man kunne blive helbredt for ved at tilbyde udviklingshæmmede fra en tidlig barnealder ophold på særligt indrettede anstalter. Her kunne man i et sundt miljø gennem opdragelse og undervisning nå frem til målet, helbredelse.

Ikke længe efter at dette arbejde var påbegyndt i en optimistisk ånd, erfarede man, at der var personer, som ikke var modtagelige for den behandling, der ellers skulle gøre dem raske. De kom til, så at sige, at skygge for de resultater, man forventede og ønskede at formidle til omverdenen. Samtidig betød en konkurrence mellem to forskelligt drevne anstalter, at der var behov for at skabe særlige anstalter for disse ubehandelige. De blev fjernet fra der, hvor den helbredende behandling foregik, så man her kunne fortsætte uforstyrret uden at blive belastet af de mange dårlige resultater.

Birgit Kirkebæk har skrevet en fremragende og tankevækkende bog om de udviklingshæmmede, der blev opfattet som ubehandelige og derfor skilt ud, gemt og glemt

DE 'SVAGESTES' HISTORIE

Arbejdet med udviklingshæmmede har således fra sin start handlet om at udskille de personer, der på grund af udseende, adfærd, kommunikation med mere ikke syntes velegnet til at mod-

tage et behandlings-tilbud. Udskillelse af udviklingshæmmede gennem klassifikation, altså diagnoser, er en vægtig del af historien.

Birgit Kirkebæk har i fire tidligere bøger skrevet om udskillelse af kvinder og mænd, som man anså for farlige, kriminelle eller letfældige.

Med den femte bog "Uduelig og ubrugelig" skriver Birgit

Kirkebæk historien om dem, man fandt så svagt fungerende, at de faktisk blev gemt væk på særlige anstalter eller asylsager, som de blev kaldt. Birgit Kirkebæk har valgt at forske i 'Åndssvageasylet Karens Mindes' arkiver fra anstaltens oprettelse i 1880 til dens nedlæggelse i 1987 – 107 års historie.

Bogen rummer to fortællinger; den lille fortælling om anstaltens og dens stillestående og stilfærdige liv. Og den store fortælling; et epos om, hvad der betinger udskillelse, og hvordan livet former sig for dem, der må leve på anstalten underlagt en forestilling om, at deres berettigelse i verden alene skyldes barmhjertighed, at de trods alt fik lov til at leve.

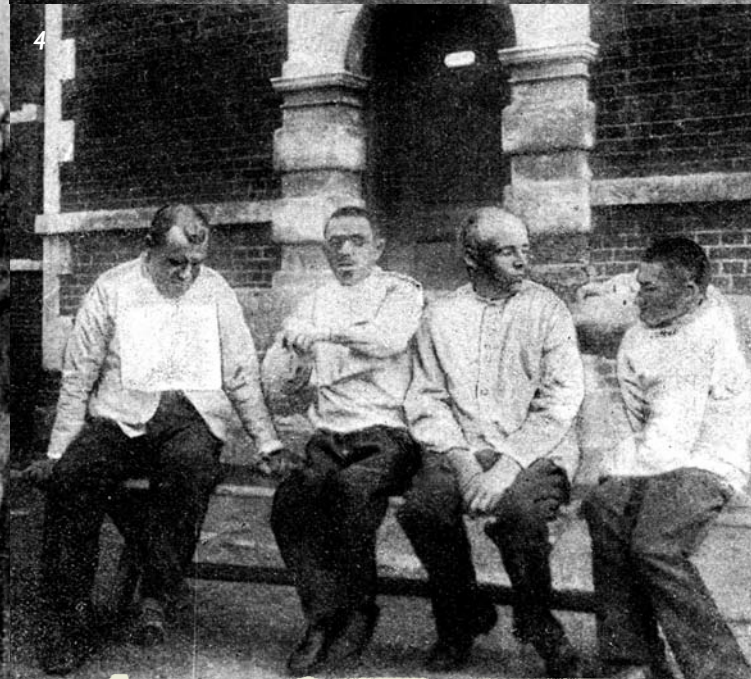
EN HISTORISK BOG DER BLIVER ALT FOR AKTUEL

Medens Birgit Kirkebæk skriver bogen, og den er på vej til at afsluttes, oplever hun og vi, gennem en TV udsendelse, hvordan forholdene er for en gruppe udviklingshæmmede på Strandvænget i Nyborg. Her kan hun iagttage forhold, som hun må forestille sig er historie, noget som vi gennem de seneste 50 år har lagt bag os. I denne periode blev de udviklingshæmmede sat ind i en anden forståelse, de var ikke mere bare levende døde anbragt i lukkede verdener, de blev en del af samfundet, modtaget med ny forståelse for deres muligheder.

Bogen bliver i denne sammenhæng mere vigtig, end man havde kunnet forvente. Den løfter sig fra at være et stykke fremragende historieforskning til en bog, der forklarer, hvad det er for

1. Kvindelige beboere på Karens Minde 1895 (Ill. fra bogen)
2. Rottetyper - storhovede – grissetype (Ill. fra bogen)
3. Tre søstre på Karens Minde (Ill. fra bogen)
4. Drøvtyggere (Ill. fra bogen)

Annonce

mekanismer, der gør, at der kan ske overgreb og eksistere ligegyldighed på nogle bosteder og væresteder for personer, som vi omtaler som svagt fungerende.

TOMME, FORTABTE OG TIL LINDRING

I gennemgang af arkivmaterialet om alle de mange, der har levet på Karens Minde, slår det Birgit Kirkebæk, hvor lidt journalerne for den enkelte fylder i omfang. Man kan have levet et helt liv på anstalten, og der synes ikke at være sket ret meget, om overhovedet noget, med klienten. Når de først var visiteret, og visitationspapirerne udgør det væsentligste i journalen, lever de det liv, der var forudsætningen ved indlæggelsen. Og hvorfor også skrive noget om dem? De blev jo netop oplevet som nogle, der ikke kunne reddes. De var fortabte for samfundet. Birgit Kirkebæk formulerer det således: "Italesat som sjælelige tomme, er de heller ikke tilstedeværende som personer i arkivmaterialet." Det man kunne gøre, var at 'lindre' deres tilværelse: "hjemmet befriet for belastning og de selv befriet for ophold på fattiggård".

Birgit Kirkebæk beskæftiger sig med, hvordan vi som mennesker kan deltage i et samspil, hvor vores følelse for næsten, som vi ejer som noget grundlæggende, kan blive sat til side, fordi ansvaret kan blive ubærligt, fordi det er for stort. Og at samfundet kan demoralisere, så vi mister instinktet for selvstændig ansvarlighed og dækker os ind med forklaringsmodeller, som vi gør til en naturgiven lovlighed og som gøres til en kollektiv enighed.

STEDET FOR DE HÅBLØSE TILFÆLDE

Bogen synliggør, at dem, der lever livet på anstalten, udgør en blandet klientgruppe. Deres adfærd betyder, at de af personalet opleves som forskellige, og beskrivelsen af dem, handler om, hvor lidt eller meget de er til besvær. Der var de *nemme*, ofte personer der var apatiske, og som ikke bød på besvær. De *slemme* var aggressive, voldelige, seksuelt opstemte eller sindssyge. De *besværlige* var de, som ikke reagerede på kontakt og tale, som var urenlige, som skulle være under hyppig opsigt – de sidste blev nærmest oplevet som håbløse, ja, man kan sige, at anstalten var stedet for de håbløse tilfælde.

I anstaltens første mange år kan man også læse om klassifikation. Tankegangen var præget af ideer om at være 'dyrisk'. Der var blandt andet dem, der blev kaldt 'rotte-typer' og 'grissetyper', og der var dem, der blev kaldt 'drøvtyggere', fordi de gylpede maden op for at tygge på den igen. Ikke ondsindede øgenavne, men forsøg på at se åndssvaghed i relation til forestillinger om den nye udviklingslære, der opstod i forbindelse med optagelse af darwinismen.

De fleste blev optaget på anstalten som børn. Med gennemgående stor overbelægning og tidens sanitære forhold døde de fleste som børn eller i den tidlige ungdom. Men de var som ting, de kunne erstattes - en ny fra ventelisten fik sin chance.

AT BLIVE TIET IHJEL

"Uduelig og ubrugelig" er en bog, der er meget vigtig for forståelse af, hvad det er, der sker, når vi italesætter andre mennesker, og den er særlig vigtig, fordi den er aktuel og beskriver, hvad det er for mekanismer, der gør, at der kan ske overgreb. Hvorfor der sker det, at man fratager mennesker, man arbejder med, deres livs muligheder.

Bogen er meget personlig og nærværende, man kan mærke forfatterens hjerteslag i de store afsnit, som jeg vil kalde den store fortælling, eposset om de svageste i vores samfund. Det bedste er, at Birgit Kirkebæk kommer til bunds. Bogen svarer på de spørgsmål, vi har stillet og vil stille, hver gang vi undrer os over, hvorfor vilkårene for de mest udsatte mennesker i vores samfund kan opleves som uværdige.

Jeg vil slutte med følgende citat fra bogen, jeg ikke kan ryste af mig.

"Først nu forstår jeg, at der findes noget, der er mere grusomt end at ville lave mennesker om gennem disciplining og afretning, som man eksempelvis gjorde det på ø-anstalterne Livø og Sprogø. Det er mere grusomt helt at glemme og fortie menneskers eksistens – at gøre dem til 'ingen'. Ikke alene hændelser kan forties. Man kan også som person blive tiet ihjel."

Birgit Kirkebæk: *Uduelig og Ubrugelig – Åndssvageasylet Karens Minde 1880-1987*
Pris 260 kr. inkl. moms.
Forlaget SOCPOL

Annonce

Skal du ændre i dit **testamente?**

En ny arvelov har naturligvis almen interesse, men også for medlemmer i LEV, kan det være vigtigt at kende de nye regler, da en del forældre til udviklingshæmmede har oprettet testamenter i henhold til den gamle arvelov. Derfor vil jeg anbefale, at man får undersøgt, hvorvidt den nye arvelov giver anledning til ændring af de allerede oprettede testamenter.

TVANGSARV

De nye regler reducerer tvangsarven til ægtefælle og børn fra 1/2 til 1/4. Endvidere kan tvangsarven reduceres til maksimalt at udgøre en million kroner per barn.

Ændringen i tvangsarvereglerne medfører, at det vil være muligt i et testamente at disponere over en større del af formuen. En gift person vil kunne disponere over 3/4 af formuen, såfremt han/hun (arveladeren, red.) har børn, mens ugifte

personer, der ikke har børn, som hidtil ved testamente kan disponere over hele deres formue.

ÆGTEFÆLLENS ARVERETLIGE STILLING

Den nye arvelov gør ligeledes ægtefællens arveretlige stilling bedre, idet arven til ægtefælle hæves fra 1/3 til 1/2, hvilket især kan få betydning, når en ægtefælle vælger at dele arven (skifte, red.) med børnene i stedet for

at vælge at hensidde i såkaldt uskiftet bo. Endvidere kan ægtefællen efter den nye arvelov udtage minimum 600.000 kroner. Ved at oprette testamente kan den efterlevende ægtefælle udtage 7/8 af afdødes (arveladerens, red.) formue, og hvis der består almindeligt formuefællesskab mellem ægtefællerne, kan længstlevende udtage 15/16 af den samlede formue.

Nedsættelsen af tvangsarven giver ligeledes større mulighed for at sikre ligestilling mellem sammenbragte børn, ligesom reglerne naturligvis giver mulighed for at begrænse et barns arvelod.

Der er endvidere i den nye arvelov givet mulighed for at ugifte samlevende under visse betingelser, blandt andet fælles bopæl i de seneste to år, kan arve hinanden, som om de var ægtefæller med fuldstændigt særeje. Det betyder, at samleveren kan udtage op til 7/8 af den afdøde partners (arveladers, red.) formue, hvis han/hun efterlader sig børn.

ARV OG LEV

Arv fra private er en væsentlig indtægtskilde for Landsforeningen LEV. Såfremt man på denne måde ønsker at støtte landsforeningen med hele eller en del af sin efterladte formue, skal der oprettes et testamente. LEV er en af de organisationer, der er fritaget for betaling af boafgift, hvorfor hele arven ubeskåret går til landsforeningens formål. Da der er bestemte formkrav for oprettelse af testamenter, bør man kontakte en advokat for at sikre, at disse formkrav er opfyldt.

Den 1. januar 2008 trådte en ny arvelov i kraft, der på væsentlige punkter ændrer retstilstanden i forhold til den hidtidige arvelov fra 1964

Annonce

Grov forskelsbehandling af børn med handicap

Regeringen vil forbedre de fysiske rammer for daginstitutioner, give sund mad til børnene og forbedre sygdomsforebyggelsen. Men initiativet gælder i første omgang ikke børn med handicap

Af Stig Langvad, formand for Danske Handicaporganisationer

Nogle børn er mere lige end andre. Det er de, selvom vi i Danmark har besluttet, at alle børn er lige og har krav på de samme muligheder for individuel udvikling baseret på deres egne forudsætninger. Uligheden bliver desværre gang på gang understreget, når

det gælder politikken for børn, som meget sjældent fuldt ud tager hensyn til, at der er nogle få børn med udviklingshæmning, autisme, hjerneskade og så videre.

Forskellen imellem børnene blev understreget i 2007, da Folketinget vedtog en ny lov kun for almindelige børn i almindelige dag- og klubtilbud, mens de lod børn med handicap blive i serviceloven, som bliver administreret af velfærdsministeren (dengang socialministeren). Handicaporganisationerne gjorde kraftigt opmærksom på det uheldige i, at de særlige dag- og klubtilbud ikke er indeholdt i samme lovgivning som de almene tilbud. Vi tror, at en adskillelse i to lovgivninger giver to væsentligt forskellige indsatser i forhold til børnene – en forskellighed, som ikke er baseret på en konkret individuel hensyntagen til det enkelte barn, men derimod baseres på en generel forskelsbehandling af børn med eller uden handicap. Vi synes, det lugter af, at man risikerer at genindføre den politik, der heldigvis blev afskaffet med særforlovens udlægning i 1980.

Folketinget lyttede desværre ikke til handicaporganisationerne. Derfor har vi ved flere lejligheder gentaget og understreget vigtigheden af koordinering og samtænkning af de to dagtilbudstyper for børn og unge med eller uden handicap. Vi ved, at det kan være meget svært for to ministerier at samarbejde. Det er bevist mange gange. Men vi bliver ved med at forsøge at sikre et optimalt samarbejde. Det fortjener børnene.

Derfor bad handicaporganisationerne de to ministerier gøre rede for, hvorvidt regeringens familiepolitiske initiativer, fremlagt af den daværende forbruger- og familieminister, omkring fysiske rammer for daginstitutioner, sund mad,

forebyggelse af sygdom med videre gælder hele daginstitutionssområdet og dermed også de særlige dagtilbud?

Børn i særlige dagtilbud har brug for fysiske rammer, som både er tidssvarende og tager højde for deres særlige behov, men det er også børn, som har helt almindelige behov for beskyttelse mod for eksempel støj og dårligt indeklima.

Kost og ernæring er for børn med handicap særligt vigtigt. Nogle børn med funktionsnedsættelser kan være begrænset i deres mulighed for at bevæge sig eller tage stilling til deres valg af mad. Nogle har behov for kostvejledning og en særlig støtte, der gør dem rustet til at vælge sundt.

Handicaporganisationerne sendte det klare budskab, at vi håber og forventer, at initiativerne på dagtilbudsområdet gælder alle dagtilbud, også de særlige dag- og klubtilbud. I

Vi håber og forventer, at initiativerne på dagtilbudsområdet gælder alle dagtilbud, også de særlige dag- og klubtilbud. I modsat fald strider det mod de universelle principper om ligebehandling af mennesker

modsat fald strider det mod de universelle principper om ligebehandling af mennesker.

Det var derfor med stor beklagelse, at vi modtog et brev fra velfærdsminister Karen Jespersen, hvor hun gjorde klart, at initiativerne kun er rettet i forhold til de almindelige dag- og klubtilbud.

Karen Jespersen meldte samtidig tilbage, at hun ville følge udviklingen og overveje, om nogle af initiativerne – under hensyntagen til de særlige forhold i de særlige dagtilbud – kan danne grundlag for at igangsætte initiativer i forhold til kvaliteten af disse tilbud.

Det mener handicaporganisationerne er ganske utilstrækkeligt. Vi mener, det er klokkeklar diskrimination.

Vi håber, at ministeren kommer på andre tanker, nu hvor hun igen har fået børnene (alle børnene) ind under sine vinger i det nye store Velfærdsministerium.

Vi vil fortsat presse på for at sikre lige muligheder og lige rettigheder for alle børn, unge, voksne og ældre med eller uden handicap. Det er vi desværre kun ganske få, der gør. Vi må håbe, at udviklingen bliver mere positiv, når Danmark har ratificeret den nye konvention om menneskerettigheder for personer med handicap.

Hvad er seksualvejledning? Hvad er et seksuelt hjælpemiddel? Og kan man købe kærlighed? Det var nogle af de spørgsmål, som en gruppe kursister, alle udviklingshæmmede, forsøgte at finde svar på i forbindelse med et weekendkursus i starten af december

Sex og følelser

AF JOHNNY KOLD, NÆSTFORMAND
I ULF OG KURSUSDELTAGER ■

Kærlighed og seksualitet kan være en helt særlig udfordring for en del mennesker med udviklingshæmning. Derfor afholdt LEV i 2007 to kurser for udviklingshæmmede om forskellige aspekter af seksualitet. Senest i december, hvor godt 20 kursister var samlet på kursusstedet Lille Henriksholm på Midtsjælland. Kursets tema var blandt andet følelser, sex og sexlegetøj. Men vi kom også ind på emnet sexovergreb, som er et tilbagevendende problem for mange udviklingshæmmede.

Lørdag efter morgenmaden startede kurset med en gennemgang af seksualvejledningen. Her blev der informeret om, hvad der er tilladt og lige så vigtigt, hvad der ikke er tilladt. Det var et godt oplæg, men det var også tydeligt, at

det er svært at skelne mellem, hvad der er tilladt, og hvad der er forbudt. Oplægsholder var en medarbejder fra Rødovre Kommune, der fortalte om, hvordan kommunen kan hjælpe udviklingshæmmede med at yde seksualvejledning. Senere var der foredrag af to seksualvejledere, der fortalte om de hjælpemidler, som kan købes på eksempelvis internettet og om, hvordan man bruger de forskellige former for sexlegetøj.

For mit eget vedkommende kunne jeg tydeligt mærke, at det var grænseoverskridende at røre ved hjælpemidlerne - og måske havde flere af de andre kursister det på samme måde. Det kan skyldes, at sex i forhold til handicappede desværre selv i dag er tabubelagt.

KØBESEX ELLER SEX MED KÆRESTEN

Vi snakkede meget om, hvor vidt der er forskel på at købe sex hos en prostitueret eller at have sex med sin kæreste eller ægtefælle. Kursisterne blev meget hurtigt enige om, at det er der. Den væsentligste forskel er, at har man sex med sin ægtefælle/kæreste, så er der også en følelsesmæssig tiltrækning. Derimod vil sex med en prostitueret hurtigt gå i glemmebogen, da den handicappede for hende eller ham blot vil være en ud af mange kunder. Kærlighed kan man lære at give og modtage, men det vil man næppe kunne opnå ved at gå til en prostitueret.

Lørdag aften sluttede af med en god middag og karaoke.

SEKSUELLE OVERGREB

Søndag startede med gruppearbejde. Her snakkede vi om, hvilke erfaringer vi hver især havde med kærligheden. Selvom gruppen i forhold til det første kursus var en anelse større, var der alligevel plads til mere private betroelser.

Nervøsiteten var forståelig nok stor hos en kursist, da vedkommende beskrev en episode, hvor der var sket et overgreb, som havde fået store konsekvenser. Jeg kunne tydeligt mærke, at det var grænseoverskridende for hende at betro gruppen en så privat hemmelighed, men lige så stor var lettelsen over at være kommet ud med oplevelsen.

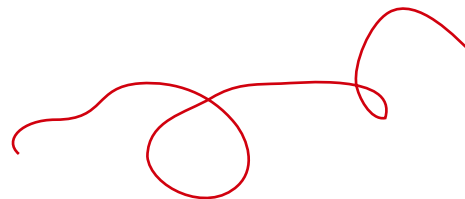
Særligt en af kursustilrettelæggerne fra LEV tog sig tid til at snakke med flere kursister, der tydeligvis havde været udsat for seksuelle overgreb eller tilsvarende grimme oplevelser. Lettelsen over at blive lyttet til og at blive forstået har med ret stor sandsynlighed fået flere til at tænke "hov, der bliver lyttet til mig, jeg bliver taget alvorligt".

Beretningerne viste ikke blot jeg, men sikkert også de øvrige kursister, at der aldrig kan oplyses nok om emnet. Og at behovet for oplysning er meget stort. Selvom gruppen ikke overværede samtalerne mellem konsulenten fra LEV og de kursister, der havde været udsat

for seksuelle overgreb, og som ønskede at tale om det, var det alligevel tydeligt at spore lettelsen i ofrenes øjne over, at de ikke længere bar rundt på en så privat hemmelighed alene. Over at vide, at der er hjælp at hente, selv når man er udviklingshæmmet.

OPLYSNING PÅ DEN RIGTIGE MÅDE

At få oplysning om kærlighed og seksualitet er vigtigt, ikke blot for mennesker med udviklingshæmning, men i lige så høj grad for pædagogerne og de øvrige hjælpere, og det kan ikke gå hurtigt nok med at komme i gang. Men i forbindelse med den formidling er det vigtigt at huske på, at der findes en meget stor gruppe af udviklingshæmmede, som ikke kan læse. Derfor skal informationen udgives som enten tegneserie, lydbånd/CD eller i billeder såvel i bøger som på video/DVD, så også vores målgruppe får mest mulig gavn af den.

Små annonser

Små annonser

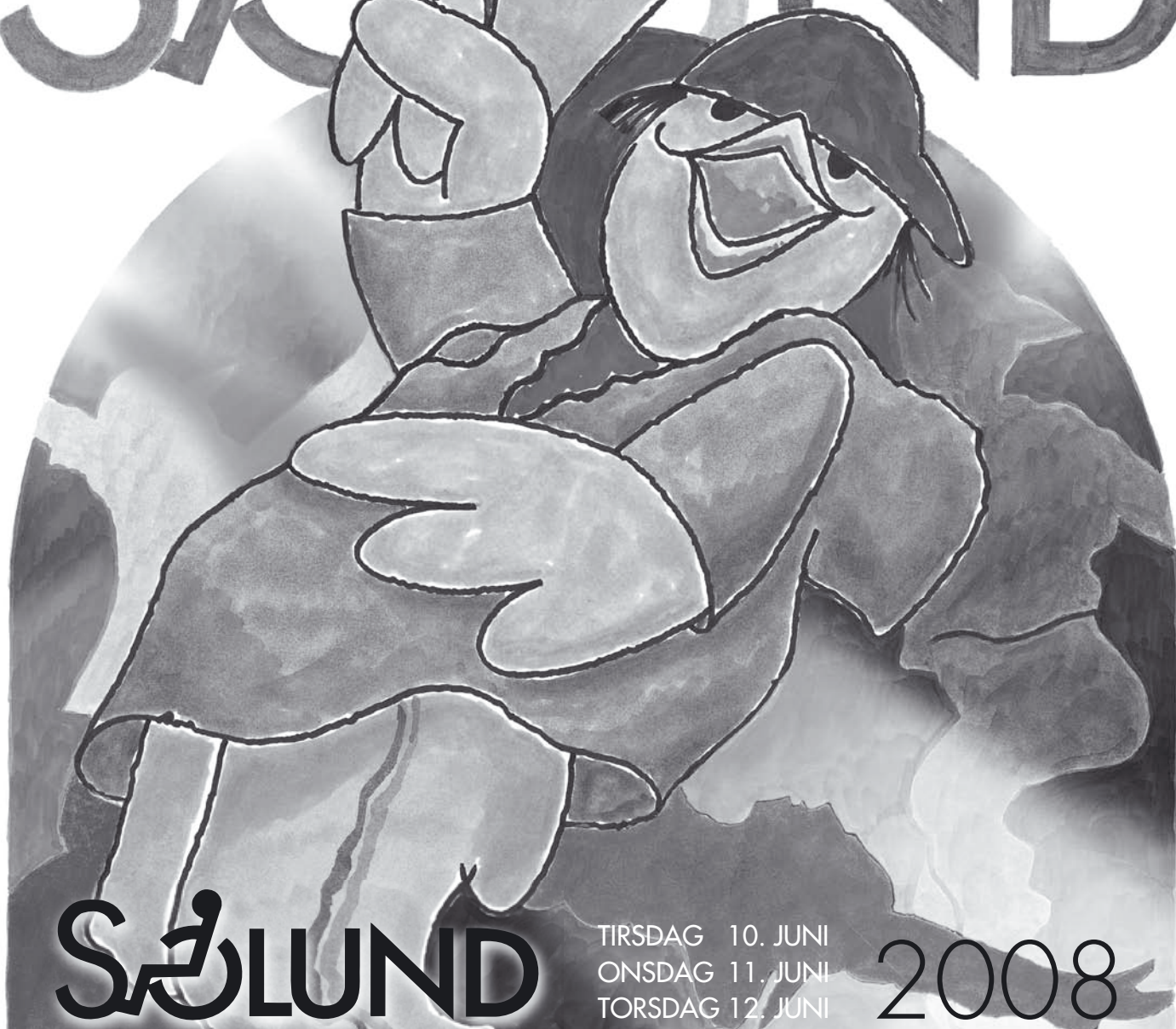
Små annonser

Små annonser

Små annonser

Annonce

SØLUND

SØLUND

TIRSDAG 10. JUNI

ONSDAG 11. JUNI

TORSDAG 12. JUNI

2008

Onsdag 11. juni: Skole- og bb. bands, Kandis, OneTwo, Lilholt, Ester Brohus, Zididada, Magtens Korridorer, Bjørn & Okay, Johnny Logan with freinds "The Very Special Live Tour on Sølund '08" (IRL), Kisser & Søren m. band. Syng med Giro 413, Tom Donovan(SCO), PerVers m. band, Vincent Van Go Go, Ib Grønbech & Liverpoolkvarteret(UK), Thomas Buttenschøn m. band, DK Rocks

Tirsdag 10. juni: Sko/Torp, Nice Little Pinguins, Tom Donovan, Bootles, Popshop Smukke Møller (hyldest til Kim Larsen)

Fri adgang til alle tirsdagens koncerter

Torsdag 12. juni: Skole- & Beboer Bands, Birthe Kjær m. band, Gnags, Lis Sørensen, Michael Falch & Boat Man Love, Rugsted & Kreutzfeldt, Infernal, Backseat, Juncker, Nikolaj & Piloterne, Keld & Hilda m. band, Marie Carmen Koppel(Gospel), Fede Finn & Funny Boys, Richard Ragnvald m. band, Rock Nalle and the 2 Lucky, Linda Gail Lewis(USA), Kleen X

Ret til ændringer forbeholdes

Billetsalget starter mandag den 3. marts klokken 09.00 på telefon 86 52 55 66, kan ikke noteres!

(OBS!! Ved bestilling skal du have telefon nr., navn, adresse og evt. ean - nr. PARAT!!)

Priser 2008:

1-dagsbilletter (onsd el. torsd) 255 kr. • 2-dagsbillet (onsd og torsd) 460 kr. • Camping 35 kr./nat • Morgenmad 40 kr. • Indendørs overnatning 50 kr./nat

Efterfølgende kan spørgsmål vedr. din bestilling - KUN!! ské på telefon 86 52 55 66, (svarer døgnet rundt)

Vi sender dig et fortrykt girokort. Du indbetaler det fremsendte girokort, således at girokortet er poststempelt senest den fredag den 21. Marts. Overskrides betalingsfristerne sendes rykker. Betales rykker ikke inden 3 dage, sælges billetterne til anden side. (Indtil sidste indbetalingfrist, kan du i mindre omfang ændre din bestilling på tel. 86 52 55 66 i tidsrummet 10.30 - 12.00 - Dog kun hvis du ikke har betalt det fremsendte girokort).

HUSK! Du har mulighed for at købe og sælge billetter via: www.solundfestivalen.dk

Annonce

Generalforsamlinger i LEVs kredse 2008

KREDS	TID	STED
LEV Assens-Middelfart-Nordfyn	8. marts Kl. 14:00	Nordfyns Folkehøjskole, Fælledvej 11, Harritslev, Bogense
LEV Billund	13. marts Kl. 19:00	Cafe Himmelblå, Sydtoften 8, Grindsted
LEV Bornholm	3. marts Kl. 18:00	Rø Selskabslokaler
LEV Dragør-Tårnby	6. marts Kl. 19:00	Foreningscenteret, Amager Landevej 71, Kastrup
LEV Egedal	26. marts Kl. 19:00	Ledøje-Smørum Kulturhus, Flodvej (v/biblioteket), Smørum
LEV Esbjerg-Fanø	11. marts Kl. 19:00	Café Lysthuset, Finsensgade 11, Esbjerg
LEV Favrskov/Skanderborg	2. april Kl. 19:30	Ellemosevej 28 A, Hadsten
LEV Faxe	10. marts Kl. 19:00	Faxe Vandrehjem, Østervej 4, Faxe
LEV Fredensborg/Humlebæk	4. april Kl. 19:00	Maglegaardsvej 625, Fredensborg
LEV Frederiksberg	26. marts Kl. 19:30	Café Paraplyen, Nyelandsvej 66, Frederiksberg
LEV Frederikshavn-Læsø	15. april Kl. 19:30	Hotel Jutlandia, Frederikshavn
LEV Frederikssund	5. marts Kl. 19:00	Bemærk - nyt sted: Skolen Ved Kæret, Åbjergvej 28, Frederikssund
LEV Furesø	28. april Kl. 19:00	Værløse Bibliotek, Satellitten, mødelokale 2, Bymidten 48, Værløse
LEV Fåborg-Midtfyn	1 april Kl. 19:30	Egebo plejecenter, Egeparken 64, Kværndrup
LEV Gentofte	1. april Kl. 19:00	Gentofte Hovedbibliotek – Øregårdssalen
LEV Glostrup/Albertslund/ Høje Taastrup	15. april Kl. 19:00	Kulturcentret, Poppel Alle 12, Taastrup
LEV Greve	28. april Kl. 17:30	Lerås 37, Greve
LEV Guldborgsund	28. april Kl. 19:00	Klub Solstrålen, Poul Martin Møllersvej 26, Nykøbing
LEV Haderslev	31. marts Kl. 19:00	Værkstedet Trekanten, Vojens
LEV Halsnæs	27. april Kl. 13:00	Midgården, Birkedommersallé 6, Frederiksværk
LEV Hedensted/Horsens	24. april Kl. 19:00	Lundagerskolen, Skolevej 5b, Lund, Horsens
LEV Herlev	21. april Kl. 19:00	Herlev Medborgerhus, Herlevgårdsvej 18-20, Herlev
LEV Herning/Ringkøbing/Skjern	24. april Kl. 19:30	Virkelyst, Lindegårdsvej i Herning
LEV Hillerød-Allerød	8. april Kl. 19:00	LEVUK, Milnersvej 39A, Hillerød
LEV Hjørring-Brønderslev- Dronninglund-Jammerbugt	21. april Kl. 19:00	A-Huset, Nordens Allé 33, Brønderslev
LEV Holbæk	8. april Kl. 19:30	Ladegårdsskolen, Vandtårnsvej 10, Holbæk
LEV Holstebro	3. april Kl. 19:30	Holstebro Aktivitetscenter, lokale F, Danmarksgade 13 A, Holstebro
LEV Ikast/Brande	9. april Kl. 19:00	Bellisbo, Bellisvej 5, Nr. Snede
LEV Kalundborg	12. marts Kl. 19:00	Specialfritidshjemmet Tulla, Lerchenfeldtvej 32, Kalundborg
LEV Kolding	15. april Kl. 19:00	Værkstedet Nordhøj, Niels Bohrsvej 6, Kolding
LEV København	24. april Kl. 19:30	Ungdomsskolen i Utterslev
LEV Køge	27. marts Kl. 19:00	ITC's kantine, Værkstedsvej 5, Ølsemagle, Køge
LEV Lolland	15. april Kl. 19:00	Nørrevold 3, Nakskov
LEV Mariager Fjord- Vesthimmerland-Rebild	29. april Kl. 19:00	Voksenskolen for specialundervisning i Himmerland, Vestre Boulevard 135, Aars
LEV Nyborg- Kerteminde	11. marts Kl. 19:00	ASV Østfyn, Skovbrynet 17, Nyborg
LEV Næstved	31. marts Kl. 19:00	Næstved bibliotek, store mødesal, Kvægtorvet 4-6, Næstved
LEV Odder/Samsø	31. marts Kl. 19:00	Fabos, Stenslund 7, Odder
LEV Odense	23. april	Camillagården, Peder Skramsvej 19
LEV Odsherred	26. april Kl. 10:00	Thorshøj, Venusvej 1, Nykøbing Sj.
LEV Randers	8. april Kl. 19:00	Café Handi, Handihuset, Niels Brocks Gade 14 A, Randers

LEV Ringsted	10. marts	Kl. 19:00	Ådalskolen, Eriksvej 4, Ringsted
LEV Roskilde	7. april	Kl. 19:00	Dom Apoteket i Algade
LEV Rødovre	21. april	Kl. 19:00	Rødovregård Mødelokale: Vognporten, Kirkesvinget 1, Rødovre
LEV Silkeborg	5. maj	Kl. 19:30	Silkeborg medborgerhus, (Søvej 3) lokale 5
LEV Slagelse-Sorø	27. marts	Kl. 19:00	VASAC Cafeen, Rosenkildevej 59, (Andersvænge), Slagelse
LEV Solrød	12. marts	Kl. 19:00	Aktivitetscenteret i Solrød
LEV Stevns	19. april	Kl. 19:30	Højskolen Elverhøj, Gammel Køgevej 1, Klippinge
LEV Struer	27. marts	Kl. 19:00	Fønixgården, Fjordvejen 28, Bremdal, Struer
LEV Svendborg-Langeland	8. april	Kl. 19:00	CSV Skolen i Svendborg, Jernbanegade 10, Svendborg
LEV Sønderborg	26. marts	Kl. 19:00	Tansbjergskolen, B.S. Ingemanns Vej 1, Sønderborg
LEV Tønder	13. marts	Kl. 19:30	Vidå Værkstedet, Sønder Industrivej 4, Tønder
LEV Varde	3. april	Kl. 19:00	Væksthuset, Storegade 12, Varde
LEV Vejen	27. marts	Kl. 19:00	Kærhøj i Vejen
LEV Vejle-Fredericia	9. april	Kl. 19:00	CSV, Solsikkevej 6, Vejle
LEV Vordingborg	28. februar	Kl. 19:00	Medborgerhuset, Skovvej 2, Vordingborg
LEV Ærø	8. marts	Kl. 13:30	Værkstedsgården, Industrivej 6, Marstal
LEV Åbenrå	1. april	Kl. 19:30	Nygadehuset 23 A, Nygade, Aabenraa
LEV Ålborg	22. april	Kl. 19:00	Løvvangsskolen, Løvbakken 6, Nørresundby
LEV Århus-Norrdjurs-Syddjurs	29. april	Kl. 19:00	Lyngåskolen, Graham Bellsvej 1, Århus N

Bemærk: Generalforsamlingerne skal i henhold til LEVs vedtægter annonceres i LEV-bladet mindst fire uger før, de afholdes. En del af kredsenes generalforsamlinger blev også annonceret i LEV 8-2007.

Helles Rejselegat

Sidste frist for indsendelse af ansøgninger til Helles Rejselegat er fredag den 4. april 2008. Ansøgningskemaet kan man finde i LEV 8-2007 eller på LEVs hjemmeside www.lev.dk.

Rettidigt modtagne ansøgninger behandles på et legatmøde medio maj, således at ansøgere, hvis ansøgning er imødekommet, kan forvente at modtage besked herom primo juni 2008.

Ansøgere, der ikke har modtaget besked senest den 15. juni 2008, er desværre ikke kommet i betragtning ved udlodningen.

Inga og Gunhild fik i 2007 tilskud til sommerferien fra Helles Rejselegat.

Kort nyt

Udviklingshæmmet
og
homoseksuel

ET DOBBELT HANDICAP

Udviklingshæmmet og homoseksuel

I LEV 8-2007 var der en artikel med titlen "Et dobbelt handicap" – den handlede om homoseksuelle udviklingshæmmede. Desværre manglede artiklen en kildehenvisning til en eksamensopgave fra fire studerende på Frøbelseminariet, Ida Frich Kilde, Kim Steimle Rasmussen, Esben Folger Thomas og Anemona Probert Pedersen, som havde inspireret til artiklens tilbliven. Flere af rapportens konklusioner blev også refereret i artiklen – desværre uden kildehenvisning. Rapporten hedder i øvrigt "Homoseksuelle udviklingshæmmede" og er fra 2007.

Nyt navn til LEV-kreds

Frederiksværk-Hundested Kommune har ændret navn til det mere mundrette Halsnæs Kommune. LEVs kommunekreds i området har fulgt op på navneændringen, så kredsen nu også hedder Halsnæs.

Erik Fabrin

Handicappede snydes for uddannelse

Flere hundrede udviklingshæmmede, hjerneskadede, spastikere og andre svage unge venter på at komme i gang med en meningsfyldt treårig ungdomsuddannelse. Det viser tal fra Danske Handicaporganisationer. Trægheden skyldes, at et 'hurtigtarbejdende udvalg' med regeringen og kommunerne endnu ikke har kunnet blive enige om økonomien i ungdomsuddannelserne. Ifølge Kommunernes Landsforenings formand, Erik Fabrin (V), er forhandlingerne i udvalget "reelt strandet". Til organisationernes store utilfredshed. "Det er helt urimeligt, at unge handicappede skal sidde og vente med at komme i gang med et hensigtsmæssigt uddannelsesforløb, fordi et pengeslagsmål trækker i langdrag", siger Stig Langvad, formand for DH, ifølge Politiken.

At rejse med et handicap

Fra den 26. juli kan passagerer med handicap rejse på samme vilkår som alle andre, når EU indfører standardiserede handicapforhold i alle lufthavne. Handicaporganisationer, flyselskaber og lufthavne har samarbejdet for at give handicappede den bedst mulige start og afslutning på rejsen, for som formand for DH, Stig Langvad siger: "At rejse er at leve - også når man har et handicap". Læs mere om de nye regler på www.cph.dk - kig under nyheder.

Konference om sammenhæng i hverdagsliv og livsforløb

Et netværk bestående af repræsentanter fra offentlige myndigheder og pædagogiske tilbud arrangerer 7. maj på University College Lillebælt i Odense en konference for professionelle, hvor man i dialog med pårørende og brugere vil sætte fokus på, hvordan offentlige tilbud hænger sammen og giver mening set ud fra brugernes livsperspektiv. Børn og voksne med nedsat funktionsevne bevæger sig i hverdagen på tværs af hjem og offentlige tilbud, hvilket medfører behov for samordning af støtte og udviklingsmuligheder. Set over et livsforløb skifter børn og voksne tillige mellem flere arbejds-, bo- og uddannelsestilbud. Hvordan kan vi udvikle en sammenhængende indsats, der både giver mening i brugernes hverdagsliv og skaber tilstrækkelige udfordringer og varierede udviklingsmuligheder i et livsforløb?

På konferencen vil der være oplæg fra Ida Schwartz, Peter Højlund og repræsentanter fra det kommunale system, servicestyrelsen og bosteder. Prisen for at deltage er 900 kr. inkl. fuld forplejning. For yderligere oplysninger kontakt University College Lillebælt på tlf. 6520 1736 eller tlf. 6520 1735.

Dømt for sex med udviklingshæmmet datter

En 46-årig mand fra Spjald er af Herning Byret idømt tre års fængsel for at have haft fuldbyrdet samleje med sin 14-årige udviklingshæmmede datter. Den 46-årige nægtede sig skyldig, og han ankede dommen på stedet. Han har dog tidligere erkendt at have befølt datteren på brysterne, men ifølge hans egen forklaring var det kun for at lære pigen, at den slags ikke er behageligt, skriver Fyens Stiftstidende. Dommeren valgte imidlertid at betragte pigens vidneudsagn som et afgørende bevis. Pigens mor er også sigtet i sagen.

Dorte og Frederik i sommerferien 2007

Dorte og vi vil gerne dele sommerens store oplevelse med LEVs læsere. Den 12. juli var vi inviteret af Hempel Skibsfarvefabrik til Skagen for at overvære Farr 40 kapsejladsen. Med deltagelse af blandt andre kronprins Frederik i sin båd Nanoq. Efter dagens sejlads kom kronprins Frederik ombord og gav en orientering om sejladserne. Da kronprinsen sagde farvel, fik Dorte et særligt farvel, som det fremgår af medsendte foto.

Med venlig hilsen
Dorte & hendes forældre

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV:

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen
Tlf. 5927 7323, fax 5920 9652
e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Tonny Mortensen
Tlf. 7467 3163
e-mail: hilde-morten@post.tele.dk

LEV-BLADET:

Nr. 1/57. årgang 2008
ISSN: 0902-6088

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt
Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

LANDSKONTOR:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00
Fredag: 9.00-13.00
GIRO:

5 49 00 06 (kontingent)
2 00 10 04 (gaver og bidrag)

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen
Sytter Kristensen
Lasse Rydberg

FORSIDEFOTO:

Hans Juhl

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINES:

LEV 2/08 udkommer primo april
deadline 3. marts 08
LEV 3/08 udkommer medio maj
deadline 21. april 08

ANNONCEEKSPEDITION:

Damgårdsvvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG:

9.400 stk.

TRYK:

Glumsø Bogtrykkeri

LAYOUT:

Synergi
Telefon: 7027 9003

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag, fredag:
9.30 - 12.00
Torsdag, lørdag, søndag: lukket
Ring 8038 0888
(LEV betaler samtalen)

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf: 6445 1562
e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Bornholm

Laila Pihl
Tlf. 5649 3694
e-mail: laila.pihl@kreds.lev.dk

Billund

Kresten Haubjerg
Tlf. 7532 1119
e-mail: elsemarie-kresten@mail.dk

Brøndby/Ishøj/Vallensbæk

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Dragør-Tårnby

Henriette Stilling
Vinkelhuse 39 1.tv.
2770 Kastrup

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 5943 3646
e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Carl Henning Møller
Tlf. 7514 2879
e-mail: chm@kreds.lev.dk

Favrskov - Skanderborg

Jytte B Sørensen
Tlf. 8622 4631
e-mail: jytte.soerensen@kreds.lev.dk

Faxe

Henrik Sølund
e-mail: h-soelund@mail.dk

Fredensborg/Humblebæk

Michael Willenbrack
Tlf. 4848 0031
e-mail: michael.willenbrack@tdcadsl.dk

Frederiksberg

Ejvind Wilms
Tlf. 3321 7002
e-mail: ejvind.wilms@kreds.lev.dk

Frederikshavn/Læsø

Tove Nørgaard Jensen
Tlf: 9829 2186
e-mail: frugthaven10@jensen.tdcadsl.dk

Frederikssund

Astrid Schøbel
Tlf. 4738 7015
e-mail: astrid@schoebel.dk

Frederiksværk/Hundested

Rita Simonsen
Tlf. 4971 9471
e-mail: ritas@os.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
sine@biomerieux.dk

Fåborg/Midtfyn

Ulla Stick
Tlf. 6268 2077
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Alice Hasselgren
Tlf. 4364 6467
e-mail: alice.hasselgren@get2net.dk

Glostrup/Albertslund/

Høje Taastrup
Asger Høj
Tlf. 4656 3710
e-mail: ahog@tdcadsl.dk

Greve

Sten Holst
Tlf. 4390 3306
e-mail: sten.holst@get2net.dk

Gribskov

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Guldborgsund

Hardy Høj
Tlf. 5470 4423
e-mail: hardy.hoej@kreds.lev.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej@dlgmail.dk

Hedensted/Horsens

Mikael Bisted
Tlf. 7568 1227
e-mail: stanel@mail.dk

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Marianne Ulrich Jørgensen
Tlf. 4491 9168
e-mail: ml.ulrich@privat.dk

Herning/Ringkøbing/Skjern

Inge-Lise Pilgaard
Tlf. 9719 1910
e-mail: inge-lise.pilgaard@kreds.lev.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: kannrose@post8.tele.dk

Hjørring/Brønderslev/Jammerbugt

Charlotte Roesdahl
Tlf. 9890 0050
e-mail: cs.roesdahl@stofanet.dk

Holbæk

Morten Løvschall
Tlf. 5917 3917
e-mail: morten@lovschall.name

Holstebro

Jørgen Bloch Lauritsen
Tlf. 9748 4190
e-mail: bloch@adslhome.dk

Hvidovre

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Hørsholm

Flemming Sundt
Tlf. 4586 1707
e-mail: connie@poulsen.mail.dk

Ikast-Brande

Tove Carlson
Tlf. 9725 2058
e-mail: mail@h-carlson.dk

Kalundborg

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Kolding

Grethe Blond
Tlf. 7551 8263
e-mail: hcb220238@mail.tele.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3646 3783
e-mail: ss@sankt-anna.dk

Køge

Frank Poulsen
e-mail: sweet-voice@mail.tele.dk

Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 4648 0976
e-mail: lykke.soerensen@privat.dk

Lemvig

Jette Trillinggaard
Tlf. 9782 1165
e-mail: jette.trillingsgaard@kreds.lev.dk

Lolland

Ilse Danneskjold-Samsøe
Tlf. 5494 4102

Mariager Fjord/ Vesthimmerland/Rebild

Marianne Holm
Tlf: 9856 1825
e-mail: bbsm kh@c.dk

Morsø

Lone Øst
Tlf. 9776 4698
e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg/Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed@get2net.dk

Næstved

Martin Nielsen
Tlf: 5577 5015
email: martin-eske-nielsen@stofanet.dk

Odder/Samsø

Finn Thrantum
Tlf. 2177 1622
e-mail: finnthrantum@ofir.dk

Odense

Flemming Larsen
Tlf. 6616 7203
e-mail: bml@hkhandel-net.dk

Odsherred

Bjarne Milan Petersen
Tlf. 5993 0798
e-mail: bmilan@nyka.dk

Randers

Preben Schmidt
Tlf. 8640 2217
e-mail: kipre.schmidt@mail.tele.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: williamsz@ofir.dk

Roskilde

John Møller
Tlf. 4632 7632
e-mail: jm@lev.dk

Rudersdal

Claus T. Hansen
e-mail: cth@cubizz.com

Rødovre

Irene Schimmell
Tlf. 3670 6492

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: aaj@webspeed.dk

Skive

Inge Vibeke Hahn
Tlf. 9753 5727

Slagelse/Sorø

Niels Gerner
Tlf. 5852 6320
e-mail: kirsten@gerner.dk

Solrød

Ove John Nielsen
Tlf. 5614 2133
email: ojn@privat.dk

Stevns

Susanne K. Pedersen
Tlf. 5650 4315
e-mail: sanand@mail.dk

Struer

Palle Olsen
Tlf. 9785 3815
e-mail: palle.olsen@kreds.lev.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Kathryn Jørgensen
Tlf. 7444 2104
e-mail: kathryn@post.tele.dk

Thisted

Vakant

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: jens.ellekjaer@kreds.lev.dk

Varde

Bente L. Riber
Tlf. 75298402
e-mail: bente.riber@kreds.lev.dk

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kirsten Sørensen
Tlf: 7573 5809
email: ksorensen@stofanet.dk

Viborg

Leif Andersen
Tlf: 8662 7512
e-mail: leif-andersen@post.tele.dk

Vordingborg

Sven Ove Hansen
Tlf. 55814967
e-mail: sven.ove.hansen@kreds.lev.dk

Ærø

Susanne Jørgensen
Tlf. 6253 3319
e-mail: bjsu.ronaes@tele2adsl.dk

Åbenrå

Magny Jønch
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Ålborg

Annette Andreassen
Tlf. 9814 4714
e-mail: a.andreassen@home3.gvdnet.dk

Århus/Norrdjurs/Syddjurs

Jan Kristensen
Tlf. 8628 0925
e-mail: jankr@dadlnet.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Lars Bo Warnisch
Tlf. 2224 8773
e-mail:
angelmanforeningen@gmail.com
www.angelman.dk

Cri du Chat Foreningen

Birthe Villani
Tlf. 8611 8887
e-mail: villani@mail1.stofanet.dk
www.criduchat.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.danskdbf.dk

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: jsab-lwa@post1.tele.dk
www.tuberoessclerose.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 3512 5125
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Foreningen Handicappede Børn Uden Diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 4465 8384
email: hjemmesiden@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Claus Jørgensen
Tlf. 4018 4050
e-mail: georgsholm@mail.dk
www.rubinstein-taybi.dk

UniqueDanmark

Jette Ziegler
Tlf. 4448 5812
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Ove Nielsen
Tlf. 9235 2166
e-mail: info@klokkebjerg.dk
www.kh.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Kitt Boel
Tlf. 8628 0925
e-mail:
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Helle Hjalgrim
Tlf 4326 0100
e-mail: helle.hjalgrim@dadlnet.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Michael Lauridsen
Tlf. 6441 5391
e-mail: helle-michael@mail.tele.dk
www.williams-syndrom.dk

LUMA – Landsforeningen der arbejder for Udviklingshæmmede Med Autisme

Henrik Sloth
Tlf. 6453 0697
e-mail: luma@lumaweb.dk
www.lumaweb.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Børge Troelsen
Tlf. 8629 2141, Fax 8629 2191
e-mail: b.troelsen@email.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Mette Exsteen
Tlf. 6615 4549
e-mail: sotos@mail.dk
www.sotos.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Winnie Pedersen
Tlf. 7020 2053
e-mail: post@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lisbeth Jensen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf-web.dk
www.ulf-web.dk

KNUS

Lene Bang Larsen
Tlf. 3649 0899
e-mail: lene@knus.nu
www.knus.nu

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.
Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 0902-6088

Annonce

Annonce

 POST

PP DANMARK

Maskinel Magasinpost
ID-nr. 42104

Ekstra fordele
med HANDI
forsikringer

Det handler jo bare om at leve livet

LEV og Codan har sammen udviklet en række forsikringer, der er specielt tilpasset handicappedes og udviklingshæmmedes behov. Vi kalder dem HANDI forsikringer. Du får f.eks. med HANDI hændelsesforsikring en række fordele i forhold til andre ulykkesforsikringer.

Blandt andet dækning af brilleskader, tandskader og knoglebrud, og så kræves der ingen helbredsoplysninger.

Ring nu til LEV og hør mere om alle HANDI forsikringerne, og hvordan vi hjælper dig med at forsikre det liv, du lever.

Ring 36 35 96 40
og få et tilbud

Al henvendelse til:
Landsforeningen LEV
Kløverprisvej 10 B
2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696